

NEVEZET

A KERTÉSZ KUTYÁJA

Klasszikus vígjáték, szerelmi háromszög

MAGAZIN

22/03

2021/22-es évad
IX/7. szám

ÁPRILISI

ELŐADÁS-

ÉS PROGRAM-

AJÁNLÓVAL

MENEKÜLŐ SZÍNHÁZ

A beregszászi társulat sorsa a háborúban

VIII. MITEM

Fesztivál: előadások Boszniától Vietnámig

NYITÓKÉP





MŰSORVÁLTOZÁS

A beregszásziak Tóték című előadását márciusban egy alkalommal tűzte műsorra a Nemzeti Színház. Aztán még nyolcszor.

A műsorváltozás oka: háború.

A társulat éppen Magyarországon járt (Tiszaújlakon), amikor kitört a konfliktus. Pár nap múlva amúgy is jöttek volna a Nemzetibe játszani, és Vidnyánszky Attila – a beregszászi társulat alapító igazgatója és a Tóték rendezője – a Nemzeti igazgatójaként a segítségükre sietett, hogy minél többször játszassák az előadást. A társulat helyzetéről a 36. oldalon olvasható riportunk.

A 2022-es MITEM gazdag április-májusi programjában moszkvai, szentpétervári és kijevi társulat is szerepelt. Mindegyikük visszatérő vendég a MITEM-en, de most nem tudnak eljönni. Tervezünk azonban új programokat – erről szóló írásunkat lásd a 23. oldalon.

A műsorváltozás oka: háború.

Annak a reménynek a jegyében szerveződik a MITEM 2014 óta, hogy a kultúra valamiképpen felül tud emelkedni a politikán. Ez sosem volt így teljesen, de reméltük, hogy ideológiai, politikai konfliktusok puhítója, árnyalója, a párbeszéd, az egymás iránti kíváncsiság terepe lehet a kultúra, egy nemzetközi színházi fesztivál. Hogy az egyetemes értékek közös forrásából táplálkozó kultúra sziget, menedék. Híd különböző társadalmi berendezkedésű országok, ideológiák, kultúrák között. Ma is hiszünk ebben, amikor a hidakat szó szerint és képletesen is bombázzák, és nem építik.

Az elmaradó moszkvai előadás egy híres regény nagyszerű adaptációja. A címe mindennél többet mond: Háború és béke.

Jelenet a beregszászi társulat Tóték előadásából – Tóth László, Szűcs Nelli, Polyák Anita e. h., Trill Zsolt | fotó: Eöri Szabó Zsolt

6



8



13



8

A kertész kutyája

Lope de Vega darabja a szó-
rakoztatás mellett metafizikai
vígjáték is, és egy valójában
gyötrő emberi állapotról szól:
miért nem vagyunk képesek
megelégedni azzal, amink van?

Ignacio García

13

Premierportré: Tóth Augusztia

„A taps jár, ha valamit jól csiná-
lunk, de az csak arra a pillanatra
szól, másnap mindig újra kell
kezdeni, újra meg kell dolgozni
a közönség elismeréséért.
Törekedni kell a teljességre,
miközben azzal is tisztában kell
lennünk, hogy soha el nem
érjük...”

36

Menekülő színház

Hazamenni. Ezt mondják a leg-
többször a beregszászi magyar
színház társulatának tagjai. Nem
tudják, mi lesz, de ez a tervük.
Az ukrán-orosz háború kitörése
óta Pesten vannak. Játszanak
a Nemzetiben, és máshová is
hívják őket. Belefogtak egy új
előadás próbáiba – ez is segít
a túlélésben.

42

Filmsztár a deszkákon

Ősi, kirobbanó ereje, dübörgő
fizikuma és pasztikus alakító
készsége herculesi erővel viseli
el a legnagyobb megpróbál-
tatásokat – írták 120 éves
született Jávor Pálról. Kora egyik
népszerűbb színésze a Nemze-
tiben játszotta élete legjelentő-
sebb szerepeit.

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • 2022. március • IX. évfolyam 7. szám |

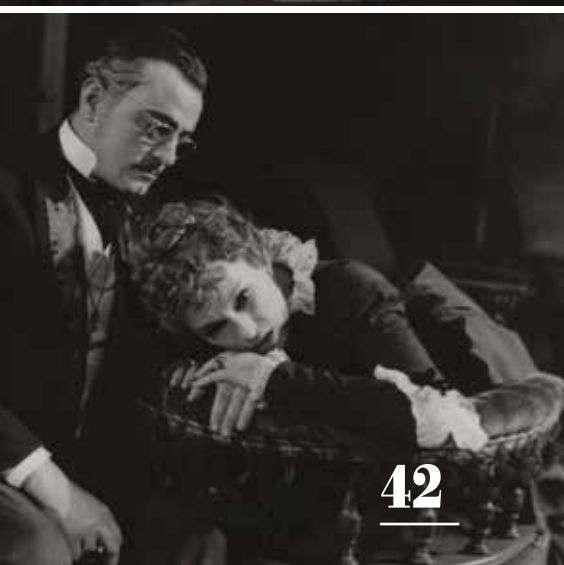
Főszerkesztő: Kornya István • **A szerkesztő munkatársa:** Görömbölyi László • **Fotó:** Eöri Szabó Zsolt • **Korrektúra:** Lukácsy György

| **Kiadó:** Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • **Felelős kiadó:** Vidnyánszky Attila vezérigazgató • **Médiaajánlat:** 30/508-4711 | **Nyomdai**

előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. | **Nyomás:** HTS-ART Nyomda | **Megjelenik** 6000 példányban | **Lapzárta:** 2022. március 18.



36



42

Címlapon:
Horváth Lajos Ottó az Agón című előadásban
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

JEGYVÁSÁRLÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: +36 1 476-6868

e-mail:

jegy@nemzetisinhaz.hu

szervezes@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás:

H-P: 10–18 óra | Szo-V: 14–18 óra,
illetve az előadások kezdetéig.

Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

PREMIER: A KERTÉSZ KUTYÁJA

7 A darabgyáros • Lope de Vega

8 Senki sem boldog? Hát nevéssünk! • Ignacio García

10 „Őmiatta ezt sem bánom!” • Barta Ágnes

11 Érzelmi hullámvasút • Berettyán Sándor

PREMIERPORTRÉ

13 Tizenkét szerep, de nem egy tucat • Tóth Augustza

18 PREMIER GALÉRIA: AGÓN

NÉZŐPONT: AGÓN

20 Osztovits Ágnes: Értem és nem értem

20 Keresztes Balázs: Szélmalomharc csatabárdoddal

VIII. MITEM

22 Vidnyánszky Attila: Reménykedtünk

24 MITEM-ajánló

26 A program

ELŐADÁS-AJÁNLÓ

29 Az ember tragédiája 2.0 | A Mester és Margarita | Üvegfigurák | Woyzeck | Részegség | A sűgő

HELYZETKÉP

36 Menekülő színház • A beregszászi színház sorsa a háborúban

MAGYARÓRA

40 Olvasni és/vagy nézni? // Minya Károly

SZÍNHÁZTÖRTÉNET

42 Filmsztár a deszkákon • 120 éve született Jávor Pál // Gajdó Tamás

SZÍNHÁZNOVELLA

46 Poós Zoltán: Kései sirató

ÉVFORDULÓ

49 Nemzeti 20

TURNÉ

50 A Sára asszony Nagyszalontán

51 MŰVÉSZETI DÍJAK – MÁRCIUS 15.

52 PROGRAMAJÁNLÓ

54 JEGYEK, BÉRLETEK

56 HAVI MŰSOR – MÁRCIUS

FOLYÓIRAT

58 Szenárium – 2022. március



EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Az Isten ostroma, a Körhinta, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok című előadások támogatója
a Nemzeti Kulturális Alap.

nka
Nemzeti
Kulturális Alap

PREMIER • A KERTÉSZ KUTYÁJA



Lope de Vega

A kertész kutyája

avagy az örökbecsű komédia

Mester Yvonne és Térey János fordítása

Diana, Belflor grófnője – TÓTH AUGUSZTA |
Teodoro, Diana titkára – BERETTYÁN SÁNDOR |
Marcela – BARTA ÁGNES | Dorotea, társalkodónő
– SZÁSZ JÚLIA | Anarda – ÁCS ESZTER | Fabio –
RÁCZ JÓZSEF | Tristan – TRILL ZSOLT

Díszlet: Túri Erzsébet // Jelmez: Berzsenyi Krisztina
// Dramaturg: Jose Gabriel López Antuñano //
Tolmács: Mester Yvonne // Ügyelő: Lovass Ágnes //
Súgó: Gróf Kati // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: IGNACIO GARCÍA

mikor? hol?

PREMIER:

április 13. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad



LOPE DE VEGA (1562–1635)

A spanyol irodalom felülmúlhatatlan alakja, az Aranykor egyik legnépszerűbb színpadi szerzője, a barokk kor drámairodalmának kiteljesítője. Cervantes (és Shakespeare) kortársa.

Élete több kalandregényre való fordulatban bővelkedik. Köznemesei származású volt, bátor katona, a spanyol Nagy Armada ütközeteiben is részt vett. Párbajainak, gáláns szerelmi kalandjainak (és gyerekeinek) se szeri, se száma. Arisztokrata nőt vett először feleségül, később pedig egy gazdag hentes lányát. Volt kegyenc és száműzött. Ontotta magából a drámai költeményeket. A fennmaradt közel ezer drámai műve állítólag csak az életmű felét jelenti. Élete második felében pappá szentelték, és kötetekre rúgó prédikációs műveit a műfaj legjobbjaként tartják számon. Megtért, és a lengedák szerint bűnbánat gyakorlása közben korbácsolta önmagát. A köztudatban azonban nagyvonalú világi emberként él az alakja, akit a lángelmék főnixeként (fénix de los ingenios) emlegettek, a Don Quijote szerzője pedig a „természet csodájának” nevezte.

**„Ismered azt a mesét, / Melyben a kertész kutyája, /
Bár nem éhes, társai /Csontját mégis megszaglássza?...
/ Nem kér, de mást sem hagy enni: /
Elmarja a másikat, / Hogy senkinek se legyen jó; /
Te is ilyesféle vagy.”**

A darabgyáros

Lope de Vega – a máig népszerű spanyol barokk költő

„Alighanem a világirodalom legtermékenyebb írója-költője. Állítólag több mint kétezer drámát írt. Ezek mellett lírai és elbeszélő költeményei, prózai művei, prédikációi (mivel mellékesen pap is volt), költői levelei 21 lexikon alakú kötetet töltenek meg. Színpadi műveinek nagyobbik része elkallódott az évszázadok folyamán, de a fennmaradt és kötetekben kiadott drámáinak száma is meghaladja a kilencszázat.

Rendkívül gyorsan írt, volt úgy, hogy egy nap alatt elkészített egy háromfelvonásos drámát. Egyfelvonásos játékot, amit entremesnek (közjáték) mondtak spanyolul, olykor társaságban, evés-ivás, csevegés közben rögtönzött. Mindezt versekben, tökéletes, zengő formákban, hangzatos rímekkel. Ezek a közjátékok általában mulatságos vígjátékok, gyakran kifejezetten bohózatok voltak. Voltak azonban halhatatlan komoly hangú drámái, mint amilyen a *Sevilla csillaga* és talán legnagyszerűbb műve, a *Fuenteovejuna* (magyar fordításban *A hős falu*). (...) Az ilyen fontos, nagyon komoly témákat nem siette el, úgy mesélik, hogy ezeknek a kidolgozása három napig is eltartott nála. (...)

A világi tárgyú, komoly hangú műveknek két fő témája a királyság intézményének és magának a királynak a dicsőítése. A XVI. században Európa-szerte kibontakozó abszolutizmusnak Lope de Vega volt a leghatásosabb hitvallója. Ez egybevágott vallási tárgyú „auto sacramental”-jainak a szellemével. A másik problémaköre a „becsület”. Abban a spanyol életben – nemcsak a nemesség körében – a becsület őrzése volt a legfőbb, legkötelezőbb férfiúi erény. A spanyol drámák jó részének – nemcsak Vega drámáinak – leggyakoribb erkölcsi kérdése a becsület és a becsület megőrzése.

Ez a barokk királyhűség és az olykor mániakusnak ható becsületörzsés maga korában természetesen tette *A hős falu* költőjét életében a legnépszerűbb drámaíróvá. De ami érdekesebb, múlhatott az idő, eltűnhetett az abszolutizmus barokk szelleme, Vega mindig sikeres, népszerű, néha egyenesen divatos maradt.”

Részlet Hegedűs Géza Világirodalmi arcképcsarnok című könyvéből

A spanyol szerző magyar kőszínházi karrierje 1839-ben a *Sevilla csillagával* kezdődött a Nemzeti Színházban. A *kertész kutyáját* is a Nemzetiben adták először, 1949-ben, Bajor Gizi főszereplésével. Hazai színpadokon és a világban is ez a legtöbbet játszott műve. A klasszikus darab újrafordítását a Vígyszínház felkérésére Mester Yvonne nyersfordítása alapján Térey János készítette 2006-ban. Ignacio García rendezésében is ebben a fordításban játsszák *A kertész kutyáját* a Nemzeti Színházban.



Senki sem boldog? Hát nevéssünk!

Ignacio García rendező

Vajon mi *A kertész kutyája* című komédia négy évszázados sikerének titka? Ignacio García rendező szerint a recept a következő: fogj egy szerelmi háromszögre épülő vígjátéki alapot, és adj hozzá egy metafizikai sejtést! De mit szólna ehhez Yuval Noah Harari sztárfilozófus, hogyan fogadják Lope de Vegát Elefántcsontparton, és miképpen festünk mi, magyarok a spanyol rendező szemével?

A vígjáték címe jól ismert, de mire utal e különleges szófordulat?

– A darabbéli Diana grófnőre, aki bár maga – a spanyol szólás-mondásban megjelenő kutyához hasonlóan – nem kér enni, mást sem enged oda a tállhoz. Őrzi a társadalmi rangját, de nem enged teret rivalisa, a szegény Marcela érzéseinek, mert féltékeny rá.

A mostani vészjósló időben képes egy vígjáték kicsit felüdíteni a nézőket?

– A kérdés, hogy miért is csinálunk színházat, mindig felmerül. Bízom abban, hogy a jelenlegi, tragikus pillanatban is tudunk egy kis kikapcsolódást szerezni a nézőinknek. De *A kertész kutyája* a szórakoztatás mellett metafizikai vígjáték is, és egy valójában gyöttrő emberi állapotról szól: miért nem vagyunk képesek megelégedni azzal, amink van? Ez a kérdés személyes szinten is felmerül, de az emberi közösségekre, országokra, nemzetekre is jellemző. Senki sem boldog azzal, ami megadatott neki, és mindig arra vágyik, amivel mások rendelkeznek.

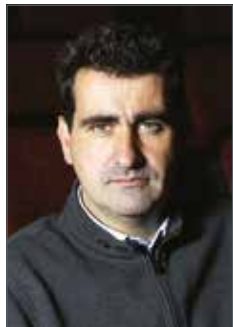
A kertész kutyája egy szerelmi háromszögre és rengeteg félreértésre épül. Hogyan lesz ebből „metafizikai” előadás?

– Lope de Vega kettős játékot űz velünk: műve egyrészt nagyon vicces, érzelmes és vérbő komédia, másrészt igenis

súlyos üzenetet hordoz. A szerelmi háromszög Diana grófnő, az ő titkára, Teodoro és a szolgálólány, Marcela között épül ki. A kulcsfigura természetesen Teodoro, aki képtelen dönteni az ambíciói és a szerelme között. A mérleg egyik serpenyőjében ott van a grófnő, aki a vagyonával és társadalmi rangjával – és persze Teodoro iránti vonzalmával – maga az ígért a fiatalember számára. Ezzel szemben Marcela nem ígér mást, csak önmagát. Ez a háromszög ugyanakkor az irigységről is szól: a szegény Marcela vágyik a grófnő társadalmi rangjára és gazdagságára, a grófnő pedig irigyli Marcela fiatalágát és azt, hogy őt nem kötik a ranggal járó elvárások. Egyszóval: mindketten a szabadságra áhítoznak – és persze Teodoróra. Mindennek szemtanúja Tristan – Teodoro eszes szolgája –, aki kívül áll a szerelmi háromszögon, senkibe se szerelmes, és elég hamar felismeri, hogy helyzetéből előnyt kovácsolhat, hiszen kereskedhet mások érzelmeivel. De a legizgalmasabb Tristan karakterében az, hogy kitalál egy „színházi” hazugságot, ami szerint Teodoro valójában nem titkár, hanem ő is nemes ember. Amint ezt el tudja hitetni mindenkivel, Teodoro valóban nemessé válik.

Mennyiben aktuális ez a hazugság?

– A 17. századi Spanyolország arany századára éppen úgy igaz volt, mint a mai korunkra. Lope de Vega valami nagyon lényegesre tapintott rá Teodoro hazugságával kapcsolatban.



IGNACIO GARCÍA

(1977) – spanyol rendező, tanár, színpadi zenék szerzője. A madridi Királyi Színház Művészeti Iskolájában szerzett rendezői diplomát. A spanyol aranykor színházának terjesztésén és megismertetésén dolgozik, az Almagrói Nemzetközi Klasszikus

Színházi Fesztivál igazgatója. Emellett a madridi Spanyol Színház művészeti igazgatóságának asszisztense, a mexikói Dramafest kurátora. A legjelentősebb spanyol színházakon kívül rendezett többek között a Velencei Biennálén, a brémai Schauspielhausban, a szentpétervári Alekszandrinszkij Színházban, a gdanski, a lausanne-i, az athéni és a trieszti operában is.

Az emberi társadalom – és ezzel az emberiség túlélése – mindig is mítoszokra, ha tetszik, kitalációkra épült, érvel Yuvel Noah Harari izraeli sztárfilozófus a *Sapiens – Az emberiség rövid története* című könyvében. *A kertész kutyája* számomra Harari színháza: a pénz, az országok, a vallások mind-mind fikció, de ezek a kitalációk erősítik a társadalmakat. Ez a 17. századi történet egy olyan világot mutat be, amelyben Teodoro kitalációját mindenki elhiszi – mármint a színpadon –, amitől az igazgató válik. Ha mindezt a mai gondolkodásmódunkra vetítjük, kézzelfoghatóvá válik a felvetés: a közösségi média korában az számít, ha valami igaz, vagy az, ha mindenki igaznak fogadja el?

Spanyol rendezőként hányszor rendezte meg *A kertész kutyáját*?

– Számtalanszor. A spanyol aranykor – Cervantes, Tirso de Molina, Lope de Vega világa – számomra különösen fontos

rendezőként, de tartottam a témáról workshopokat, szemináriumokat Lengyelországban, Indiában, Mexikóban, Spanyolországban, Portugáliában, sőt Elefántcsontparton is. Az általam vezetett Almagrói Nemzetközi Klasszikus Színházi Fesztivál fókuszja is ez a kor. Itt legutóbb kétszereplős előadás-ként rendeztem meg a darabot: egy autóban elől ül egy férfi- és női színész, hátul három néző. Miközben a városban autózva Lope de Vega-korabeli történelmi helyszíneket is érintenek, eljátszák *A kertész kutyáját*. A grófnő beszélget Teodoróval – kiről másról: Marceláról. De jövőre megrendezem a darabot Elefántcsontparton. A féltékenységgel, az irigységgel univerzális emberi tulajdonság, és érdekel, Afrikában hogyan értelmezik ezeket a színészek.

Hogyan tudott új elképzelésekkel nekivágni a nemzetis próbafolyamatnak?

– Az ország kultúrája, ahol dolgozom, mindig inspirál. Amikor 2016-ban Indiában a tradicionális színházi iskolát, az úgynevezett katalit képviselő társulattal rendeztem a *Don Quijotét*, alapvetően kellett újragondolnom az eredeti szándékaimat. Az ottani kasztrendszer miatt ugyanis a Don Quijotét és a Sanchót alakító színész nem lehetett egy asztalnál, merthogy nem egy társadalmi osztályból származtak. Amikor pedig Elefántcsontparton rendeztem Lope de Vega *A bős falu* című művét, ami a nőkkel szembeni erőszakról és a hatalommal való visszaéléssről szól, szembesülnöm kellett azzal, hogy a helyi színészek sokkal többet tudnak minderről, mint én. Ezek az élethelyzetek hatnak rám. Így van ez a Nemzetiben is. Miközben a próbákon élvezem a magyar nyelv gyönyörű dallamát, az is kiderül számomra, milyen eredeti a színészek megközelítése az irigységhez és a társadalmi ambíciókhoz, s hogy milyen ironikus és szarkasztikus vonásai is vannak a magyar mentalitásnak.

LUKÁCSY GYÖRGY



„**Lelkesítő érzés a spanyol rendezővel dolgozni, mert láthatóan betűről betűre ismeri és érti Lope de Vega darabját.**”

„Őmiatta ezt sem bánom!”

Barta Ágnes – Marcela

Felesleges aktualizálni, a mába emelni *A kertész kutyáját*, ezt a klasszikus a darabot, mert a szerelem, a féltékenység, az irigység is mind örökérvényű emberi tulajdonságok. Mondja ezt a tántoríthatatlan szerelmest alakító Barta Ágnes.

– A mi előadásunkban a nők sokkal jobban tudják, mit is akarnak, míg a férfiak inkább csak sodródnak. Igaz ez az általam alakított Marcelára is, aki a végletekig kitart a szándéka mellett – talán éppen ez teszi őt jellegzetes vígjátéki figurává. A szerelmi háromszögben teljes odaadással áll a grófnő kegyeit kereső Teodoro mellé. „A zsarnok szokása égből kapott hatalom szigorú fitogtatása – de őmiatta ezt se bánom” – vallja meg érzéseit. Marcela indíttatása egyértelmű: szerelmes Teodoróba. A szerep megformálásának nehézségét talán éppen az állhatatossága okozza. Hogyan lehet valaki ilyen tántoríthatatlanul szerelmes, amikor érzéseinek tárgya láthatóan vonakodva fogadja közeledését? Csak a szívére hallgat, és ebben bármeddig képes kitartani, még akkor is, amikor már az arcába üvöltik, hogy nem kellesz!

– Ebből a hangnemből némiképp kilóg Tristan, Teodoro szolgája, aki más szintre emeli ezt az alapvetően szerelmiháromszög-történetet. Ő megért minden indulatot és szívdobbanást, de ő maga kívül marad ezen az érzelmi körön. Ez a szemlélődő alak olyan, mint egy mai pszichológus, aki mások érzelmeire tud reflektálni. Mi hárman pedig, érzelmeinkben úszva, elszenvedjük e kívülálló beavatkozását...

– Megnyugtató és lelkesítő érzés egyszerre egy spanyol rendezővel dolgozni, mert láthatóan betűről betűre ismeri és érti Lope de Vega darabját. Pontosan tudja, mit szeretne kezdeni ezzel a művel – és benne Marcelával. Ignacio

García végiggondolta, mit szeretne az előadástól, és mi tagadás: vígjáték esetében különösen fontos ez a fajta tudatosság, mert a komédia a legtechnikásabb színpadi műfaj. Sokkal pontosabban kell mérni mindent: a ritmust, a hangsúlyokat, a tempót, az érzelmeket.



„**Az én felfogásomban Diana rendkívül rideg nő, akinek a szíve burkát feltöri Teodoro, és ez beláthatatlan folyamatokat indít el.**

Érzelmi hullámvasút

Berettyán Sándor – Teodoro

Képzeliünk el egy grófságot, amelyben tilos a szerelem! Mi lehet itt veszedelmesebb, mint egy szerelmi háromszög? Az érzelmi csapda férfitagja Teodoro. Színészi gondolatok a folyamatos lelki újratervezésről.

– Lope de Vega drámájához képest a mi előadásunk egy rövidített szövegre épül, amelyből kihullott számtalan férfikarakter. Ez a rendezői felfogás áthangolja a helyszínt, hiszen a nápolyi gróf nélküli grófságban – kormányos híján – különös szabályok lépnek életbe. Betiltják a szerelmet – ami azért is veszedelmes, mert maga Diana grófnő is szerelembe esik. Titkára, Teodoro ambiciózus fiatalember, aki nem érti, hogy egy társadalmi rangban felette álló asszonynak megtetszett, sőt a grófnő képzeletbeli barátnője nevében még szonettek is írat neki. Az én felfogásomban Diana rendkívül rideg nő, akinek a szíve burkát feltöri Teodoro, és ez beláthatatlan folyamatokat indít el. A grófnő szolgálója, Marcela viszont Teodoróba szerelmes, aki ettől két tűz közé kerül...

– Teodoro vívódása és csapongása rendkívül változatos szöveggel párosul, amiben a szonetteket nagy monológok váltják. Ebből a szerelmi csapdából egy hazugság kínál kiutat. De milyen szerelem az, ami hazugsággal nyer létjogosultságot? A szerelmi civódás tetőpontján még egy pofon is elcsattan, amitől ez a színes történet hirtelen fekete-fehérbe vált. Teodoro lelkének állapotát jól tükrözi gyönyörű monológja, amit a dráma ezen pontján Diana grófnő fejéhez vág: „Megkínálsz az élvezettel, / Miközben arra törekszel, / Hogy kínos helyzetbe hozz?... / Minden gond, baj rám szakad, / S nyavalyásként esem ágyunk, / Lesve gyógyuláson... / Ha egész testemben fázom, / Elve a máglyára kergetsz, / S ha úgy látod: tűzben égek, / Gyorsan jégfürdőbe ejtesz...”

– Teodoro színről színre más és más lelkiállapotba zuhan. Vérbő mediterrán komédia ez, ami színészként persze hatalmas kihívást jelent, hiszen amúgy sem mediterrán alkatomhoz inkább a „magyaros”, sírva vigadó mentalitás illik. De bízom benne, hogy a mi folyamatos színészi újratervezésünket a közönség hullámozó vígjátékként éli majd meg.

Az interjúkat készítette: LUKÁCSY GYÖRGY

| fotók: Eöri Szabó Zsolt



PREMIERPORTRÉ • TÓTH AUGUSZTA



„A taps jár, ha valamit jól csinálunk, de az csak arra a pillanatra szól, másnap mindig újra kell kezdeni, újra meg kell dolgozni a közönség elismeréséért. Törekedni kell a teljességre, miközben azzal is tisztában kell lennünk, hogy soha el nem érjük...



Tizenkét szerep, de nem egy tucat

Tóth Augusztina a tanárgyerekségről, műfaji kalandozásokról, a szekrényben zokogás és a pályakezdés összefüggéséről

Tóth Augusztina egy verses dráma, *A kertész kutyája* című Lope de Vega-komédia főszerepére készül. Az egyik próba után ültünk le beszélgetni, és sok szó esett ugyan a versekről is, ám csak prózában vettük sorra a spanyol grófnő és a színésznő titkait.

Bajor Gizi híres szerepeként tartják számon *A kertész kutyája* grófnőjét. Az 1949-es magyarországi ősbemutató óta nagyon sok kiváló magyar színésznő volt már Diana...

– Színpadon még nem láttam ezt a darabot. De most már azt mondom, jól is van ez így, mert nem kell attól félnem, hogy esetleg befolyásolna az elődök példája. Egyébként szeretek másokat nézni, szeretek nézőként is színházba járni. De sajnos vagy szerencsére, nagyon sok a munkám, a színházi felada-

tom. Ha van egy szabad estémm, olyankor inkább igyekszem haza a családomhoz.

Több filmváltozata is készült a Lope de Vega-komédiának. Ezeket sem látta?

– A magyar tévéjátékot annak idején talán láttam, de most ezt is kihagynám, pedig az interneten megnézhetném. Viszont a '90-es évek végén készült spanyol-portugál filmből a rendező



Blaskó Péterrel a Macskajátékban

kérésére megismertünk egy részletet. Ő valami hasonló hangulatú, hasonló stílusú világot teremtene, ezért hívta fel a figyelmünket a filmre.

Ha most választhatna: filmen vagy színpadon játszáná el inkább Diana szerepét?

– Filmen és színpadon! Két teljesen más műfaj, másféle feladat, különböző módszerek, lehetőségek, de én mindkettőt szeretem. Érdekes játék lenne párhuzamosan, játékfilmen és színpadon is megmutatkoznom Dianaként.

Lope de Vega leggyakrabban játszott vígjátéka, de talán nem a legkönnyebb. Ha Diana szerepét nézzük, abban is ott a duplacsavar. A nézőnek azt játssza, hogy Teodórónak csak eljátssza, mintha nem tudná, ki járt éjjel az udvaron...

– Még ez a duplacsavar is megvan néhányszor forgatva! Diana grófnő nem adhatja ki magát, nem beszélhet őszintén, neki a spanyol fennhatóság alatt álló, a szülőhelyétől távoli Nápolyban egyedül kell vezetnie a házat, a birtokot. Az ő grófi rangja megkívánja a tartást, a feddhetetlenséget, nem engedhet közel magához akárkit. Miután fellángol benne a szerelem, akkor sem mondhatja Teodórónak, az írónak – tulajdonképpen a szolgájának –, hogy mit érez iránta. De a szerelem növekedésével együtt veszíti el azt a páncélt, amely eltakarta gyöngédségét, szerethetőségét. Előtte Teodórónak sem jutott volna eszébe beleszeretni egy grófnőbe...

Gondolom, megnehezíti a feladatot, hogy ismeretlen, spanyol rendezővel dolgoznak.

– Ez inkább kihívás, izgalmas lehetőség. Ignacio García spanyol rendezővel, aki igencsak ismert a hazájában és azon túl is, még tényleg nem volt közös munkám, de nem ez az első alkalom, hogy más anyanyelvű, más kultúrkörből érkezett vendég-rendezővel próbálhatok. Az egykori Művész Színházban Anatolij Vasziljev híres rendezése volt a Dosztojevszkij-elbeszélés nyomán készült előadás, *A nagybácsi álma*. Itt a Nemzeti Színházban is több olyan nagyszerű rendezővel találkozhattam, akik más országból érkeztek, más nyelvet beszélnek. A világhírű Silviu Purcărete románul rendez, vele az *Abogy tetszik*-bemutatóra készültünk. Az orosz Valerij Fokin rendezte a Dosztojevszkij-elbeszélésből készült, *A krokodilus* című előadást, tőle a női főszerepet kaptam. Az *éjjeli menedékhely* rendezője Viktor Ryzakov volt. Abban az előadásban Kvasnya lehettem, a lepénysütő özvegy. Ott volt egy kis félreértés is. Nem derült ki mindjárt az elején, hogy ez a nő illetgeti magát a férfiak előtt. Nagyon nem mindegy, hogy Kvasnya egy megfáradt, öregező asszony, vagy még csábításra kész nő. Persze, ha ugyanazt a nyelvet beszéljük, akkor sem biztos, hogy azonnal értjük egymást. Most szerencsénk van: Mester Yvonne a tolmácsunk, az ő fordítása alapján készült ez a Térey János-féle változat.

A kertész kutyája verses dráma. Ez – gondolom – a szövegtagulást biztos megkönnyíti!



TÓTH AUGUSZTA

Jászai Mari-díjas és érdemes művész. 1967-ben született Szekszárdon. 1991-ben végzett a Színház- és Film-művészeti Főiskolán Horvai István és Kapás Dezső osztályában. Pályafutása során játszott a Petőfi, a Hevesi Sándor, a Radnóti,

az Arizona, a Művész, a Thália és a Vörösmarty Színházban, a Játékszínben, a Thália Társaságban, a Kelemen László Színkörben és az Új Színházban is. Clara Schumann megformálásáért a 2012-es POSZT-on átvehette a legjobb női alakítás díját. A 2002-ben megnyitott új Nemzeti Színház társulatának alapító tagja volt, *Az anyám Kleopátra* című előadásban játszott, majd 2013 óta újra a Nemzeti tagja.

A 2021/2022-es évadban *A kertész kutyája* mellett a *Rómeó és Júlia*, *A kassai polgárok*, *a Tizenhárom almafa*, *a Macskajáték*, *Az ember tragédiája*, a *Csíksomlyói passió*, a *Csongor és Tünde*, az *Éden földön*, a *Vitéz lélek* előadásokban játszik, önálló estje a Mezei Máriáról szóló *Hoztam valamit a hegyekből*.

– De a felkészülést egyáltalán nem könnyíti meg! A verselés, a ritmus, a rímelés legfeljebb akkor segíti a memorizálást, ha csak bifláznánk a szöveget. A színjátékban nem versmondóként szólalunk meg, pláne nem szavalunk. Nehezítheti az előadást, ha egymást váltják a verses és a prózai szövegek. Shakespeare *Rómeó és Júliája* is ilyen. Figyeljen csak! „Mondd meg nekem leányom, Júlia: / A férjhezmenésre gondoltál-e már?” – kérdezi Capuletné. Majd így folytatja: „Gondolnod kell a házasságra, leányom. / Verona-szerre hány jó hírű hölgy van, / Ki nálad ifjabb még, de már anya. / Ilyen koromban – jól emlékszem – én is / Anya voltam már. – Nos, rövid leszek: / A délceg Páris kérte meg kezéd.”

Nagyon szép! Csak az a baj, hogy nem tudom úgy leírni, ahogy elmondta!

– Az élőbeszéd természetességére kell törekednünk, ugyanakkor a vers jellegzetességeit is vissza kell adnunk. Meg kell találnunk a gondolati ívet, a mondandó elejét, végét. Még a rímes verselés esetében sem biztos, hogy rímmel ér véget a mondat. Egy-egy kijelentésnek hangsúlyt is adhat, ha ráirányítjuk a figyelmet az összecsengő szavakra, máskor meg el kell engednünk ezt, hogy semmi ne zavarja a mondandónk lényegét.



Csíksomlyói passió

A verses szöveg a rögtönzést is megnehezíti!

– Ha olyan klasszikus műről van szó, amelyet kívülről tud a közönség, akkor nem lehet hibázni. Persze mindenkivel előfordulhat, hogy hirtelen leblokkol. Emlékszem, a Thália Színházban játszottuk Molière *Tartuffe*-jét. Orgon lánya, Mariane voltam. Negyedik felvonás, harmadik jelenet. Elkezdtem a monológom, de egyre lassabban jöttek elő a szavak. „Apám, az égre, mely tudja, hogy szenvedek... / S mindenre, ami még apámnak ... szent lehet: / ... Oldja fel ... apai jogát ... egy percre ... s engem / Hadd ne ... némítson el ... gyermeki ...” Ekkorra teljesen lelassultam, és sehogy sem jutott eszembe az „engedelmem” szó, Blaskó Péter, mert ő volt a darabban az apám, Orgon, döbbenet nézett rám, nagyon szeretett volna segíteni, de ebben a helyzetben nem lehetett. Most is látom, ahogy elindultak az arcán a veritékcseppek. Feszült helyzet volt. Aztán elkezdtem mondani valamit, ami az eszembe jutott.... és egy darabig improvizáltam, aztán egyszer csak végre visszatáltam a monológom második felére, az eredeti szövegre, visszazökkentem a normális kerékvágásba. Ahogy a jelenet végén kimentünk, Blaskó Péter azt mondta: „olyan rímekben beszéltél, hogy ezt Molière is megirigyelte volna... Hihetetlen, hogy a színpadon „vészhelyzetben” mire képes az emberi elme.

Visszatérve a nagy elődökhöz: a korábbi interjúból nem sikerült kiderítenem, a pályaválasztása előtt ki lehetett a nagy kedvence, a példaképe.



Hoztam valamit a hegyekből

– Nem tudnék olyan színészt megnevezni, aki a példaképem lett volna. A szeghalmi Péter András Gimnáziumból időnként Békéscsabára szerveztek nekünk színházlátogatósokat. Jó előadásokat láttunk. De nem emlékszem, hogy különösebben rajongtam volna valakiért. Na nem azért, mert nem tetszettek, hanem akkor még a vágyaim között sem volt ez a mesterség, nemhogy a gondolataimban. Nem ott határoztam el, hogy színész leszek. Leginkább a versmondással kezdődött minden...

A versmondás jobban vonzotta, mint a színjátszás?

– Nem, nem. Egyáltalán nem örültem a versmondásnak. De már óvodás koromban is kaptam ilyen feladatokat. Talán a hangom miatt, született basszbariton vagyok, vagy mert később a tanítóim így akartak kedveskedni a családomnak. A szüleim ugyan középiskolai tanárok voltak, de a nagymamám betegsége miatt Dévaványára költöztünk. Édesapám lett ott az iskolaigazgató, felsőben az édesanyám volt a magyar- és a történelemtanárom. Neki köszönhetem, hogy indultam a szépkiejtési versenyeken. Már általános iskolásként, majd gimnazistaként is bekerültem az országos döntőbe. Mind

a kétszer Péchy Blankától vettem át a Kazinczy-díjat. Általános iskolásként egy csillebérci táborozást kaptunk jutalmul. Nagyszerű mentoraink voltak. Gimnazistaként eljutottam Dunaföldvára egy versmondó táborba. Ott, velünk párhuzamosan vezetett amatőr rendezőknek mesterkurzust Ascher Tamás. Ő hallott engem verset mondani, aztán úgy adódott, hogy meghívott, nézzek be az egyik órájára. Így kerültem bele az egyik rendezőhallgató vizsgajelentébe a *Cseresznyés kert*ből. Úgy éreztem, jól sikerült, de a vizsga végén senki nem tapsolt. Erre én nagyon elkeseredtem, kimentem a teremből, bebújtam egy szekrénybe, és ott zokogtam. Azt hittem, azért nem tapsoltak, mert nem játszottunk jól. Aztán jött Ascher Tamás, megpróbált kicsalni a szekrényből, majd elmondta: vizsgán nem szoktak tapsolni, és szerintem nekem jelentkeznem kellene a színművészetire.

Ehhez képest a szegedi tanárképzőbe jelentkezett!

– Az első helyen jelöltem a József Attila Tudományegyetemet, a másodikon volt a pesti színművészeti. Leginkább édesanyám kedvéért jelentkeztem Szegedre, ő nyilván azt akarta, hogy legyen valami biztos megélhetést jelentő végzettségem. Nem is lett volna ezzel semmi baj, kitűnő tanuló voltam, sikeresen szerepeltem az OKTV-n, csak szóbeliznem kellett, de egy pont hiányzott ahhoz, hogy felvegyenek. Azt mondták, ne vegyem el másoktól a helyet. Ott van második lehetőségként a jelentkezési lapon a színművészeti, oda biztos felvesznek. Nem vettek fel. A harmadik rosta után kiestem. Így ősztől elkezdtem a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolát, és mivel a színművészetin nem kellett mindent előlről kezdenem, a következő évben csak a második rostánál kellett csatlakoznom a felvételin, nem akartam veszni hagyni az addig elért eredményemet. Felvettek. Így egy ideig még párhuzamosan csináltam levelezőn a tanárképzőt és Pesten a színművészetit. De harmadik év után fel kellett adnom a tanárságot.

Annak idején Mezei Mária – akinek alakját önálló estjében megidézi – szintén Szegeden kezdte a felsőfokú tanulmányokat, az ő édesapja sem akarta, hogy a lánya színésznő legyen...

– A családomnak semmi baja nem volt a színházzal. Talán csak édesanyám jobban aggódott értem, jobban féltett, mint édesapám. Egyetemistaként apukám tagja volt a Paál István által vezetett Szegedi Egyetemi Színpadnak, az *Oidipus*szban játszott is. Anyukám is ott segédkezett, varrta a jelmezeket. Az anyai nagymamámnak gyönyörű hangja volt, rajongott az operáért, de nem tanulhatott tovább. Édesapám sajnos fiatalon, 1987 tavaszán meghalt. Így ő már azt sem tudta meg, hogy felvettek a színművészetire, és nagymamám se, aki pár hónap múlva szintén eltávozott közülünk.

Az önálló estje, a *Hoztam valamit a hegyekből* hőse Mezei Mária. Vele mikor „találkozott” először?

– A régi magyar filmekben figyeltem fel rá. Aztán jöttek a könyvek, a feljegyzések, naplójegyzetek. Ezek felhasználásával és Dávid Zsuzsa rendező segítségével született meg az előadás.

Ez a monodráma számtalan lehetőséget ad az összehasonlítgatásra. Például Mezei Mária nagyon sok zenés darabban játszott, tagja volt az operettszínháznak...

– Én is játszottam operettben: a székesfehérvári Vörösmarty Színházban Cecília lehettem a *Csárdáskirálynő*ben, a *Mágnás Miska* című előadásban Stefánia grófnő. Azok is szép feladatok voltak. Szeretem, ha különböző műfajú előadásokban is kipróbálhatom magam. Szerintem nem is kellene szigorúan különválasztani a színpadi műfajokat. A prózai színésztől is elvárható, hogy otthonosan mozogjon zenés darabokban és viszont.

De a legnagyobb taps, a legnagyobb siker a primadonnáé! Nem sajnálja?

– A főiskolán Horvai István és Kapás Dezső osztályába jártam. Ők mind a ketten gondoskodtak arról, nehogy megszédüljünk a sikertől, vagy túlságosan elemelkedjünk a földtől. Emlékszem, Kapás Dezső azt mondta, a taps jár, ha valamit jól csinálunk, de az csak arra a pillanatra szól, másnap mindig újra kell kezdeni, újra meg kell dolgozni a közönség elismeréséért. Törekedni kell a teljességre, miközben azzal is tisztában kell lennünk, hogy soha el nem érjük. A kérdésre a konkrét válaszom: nem sajnálom.

Mezei Mária rákényszerült arra, hogy éjszakai lokálokban énekeljen. Augusztá is énekelne egy szórakozóhelyen, vagy egy koncertre is vállalkozna?

– Abszolút nyitott vagyok! Ha nem is lokálokban, de klubokban boldogan énekelnék, akár koncertre is vállalkoznék, de erre egyelőre nincs időm. Pintér Tibor jazzgitárosnak köszönhetően elkészült a második albumom is. Ő a dalok zenéjét szerezte, én a szövegeket írtam.

Írhatna is! Ahogy Mezei Mária, leírhatná színházi emlékeit. Naplót is vezethetne!

– Gyerekkoromban nekem is volt naplóm. Később erre nem volt idő. A főiskolán éjjel-nappal bent voltunk, próbáltunk, aztán jöttek a vizsgák, a felkérések, a színházi és filmszerepek. Most se sokkal könnyebb. Bár az utóbbi időben egyre gyakrabban írok, és nem csak dalszövegeket. Ha egy felvetődő probléma, egy vitatott kérdés elkezd foglalkoztatni, és ha azzal kapcsolatban vannak gondolataim, akkor azt leírom. De tényleg jó lenne újra naplót is vezetni.



Tizenhárom almafa

A Nemzeti Színházban *A kertész kutyájával* együtt még tizenkét darabban játszik. Kisebb-nagyobb szerepek széles skálája a *Csongor és Tünde* Ledérijétől a *Csíkсомlyói passió* Máriájáig. Nem zavaró ez a sokszínűség?

– Sőt! Ez is jól mutatja, hogy sem korban, sem szerepkörben nem skatulyáztak be. Örülök, hogy Vidnyánszky Attila bízik bennem, és ilyen nagyon különböző szerepeket is rám mer bízni. Engedi, hogy feszegessem a határaitam.

Van valami trükkje az átváltozásoknak?

– Az előadás előtt igyekszem egy órával korábban bejőnni. Olyankor már szeretek elcsendesedni, csak a szerepre figyelni.

Következzet – ahogy Mezei Mária is megfogalmazta – „Ez az önmagát meggyújtó és naponta elégető áldozat – szent cselekedet.”

– Így van! Szerintem másképp ezt nem is lehet. Nem érdemes, csak teljes szívvel, égő áldozatként...

Hogy lehet ezt napról napra túlélni?

– Mire előadás után hazaérek, már ki is ment a fejemből a színpadon átélt összes konfliktus vagy tragikus helyzet. Ha az embernek van családja, két iskolás gyermeke, szerető férje, aki számít rá, akkor ez nem kérdés. Nem jelenthet gondot a folyamatos megújulás.

FILIP GABRIELLA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt



Agón

A szöveget írta, a zenét szerezte és a színpadi teret tervezte: JÓZSA PÉTER PÁL

Szereplők: HORVÁTH LAJOS OTTÓ, MÉSZÁROS MARTIN, NAGY MARI, HERCZEGH PÉTER, SZÉP DOMÁN, KOVÁCS S. JÓZSEF, MARTOS HANGA e. h., MADÁCSI ISTVÁN e. h., FOGARASI LILLA BORBÁLA

Közreműködők: BUSA GABRIELLA / TÓTH-KISS BORBÁLA és SIPOS MARIANNA operaénekesek, a HONVÉD FÉRFIKAR, szólót énekel: HAJDÚ ANDRÁS, KRISTÓF ISTVÁN és az előadás zenekara

Karigazgató: RIEDERAUER RICHÁRD | Vezényel: STRAUZS KÁLMÁN

Jelmez: Oleksandr Bilozub // Díszletkivitelező: Tóth Kálmán// Ügyelő: Ködmen Krisztián, Dobos Gábor // Súly: Kabódi Szilvia // Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

ŐSBEMUTATÓ: március 4. • Nagyszínpad

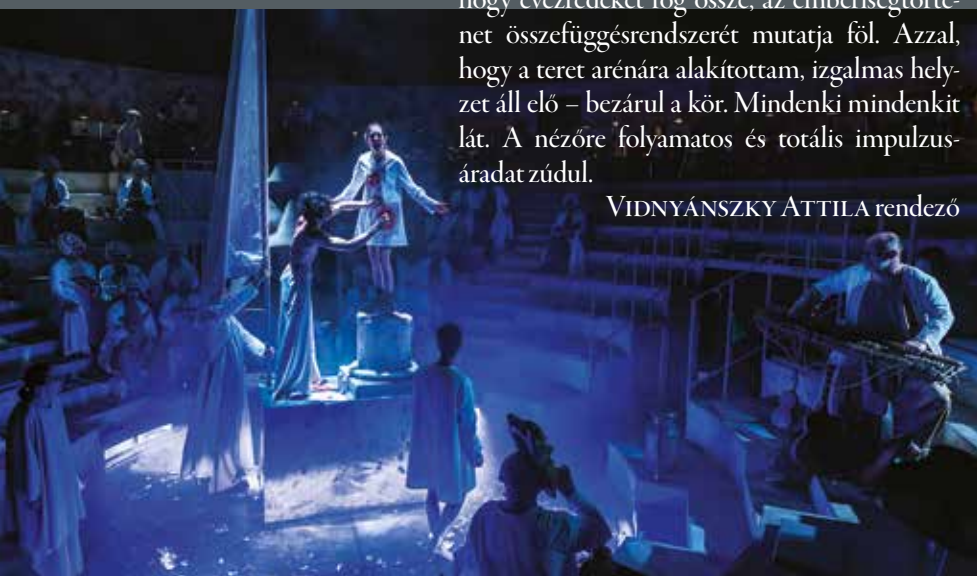
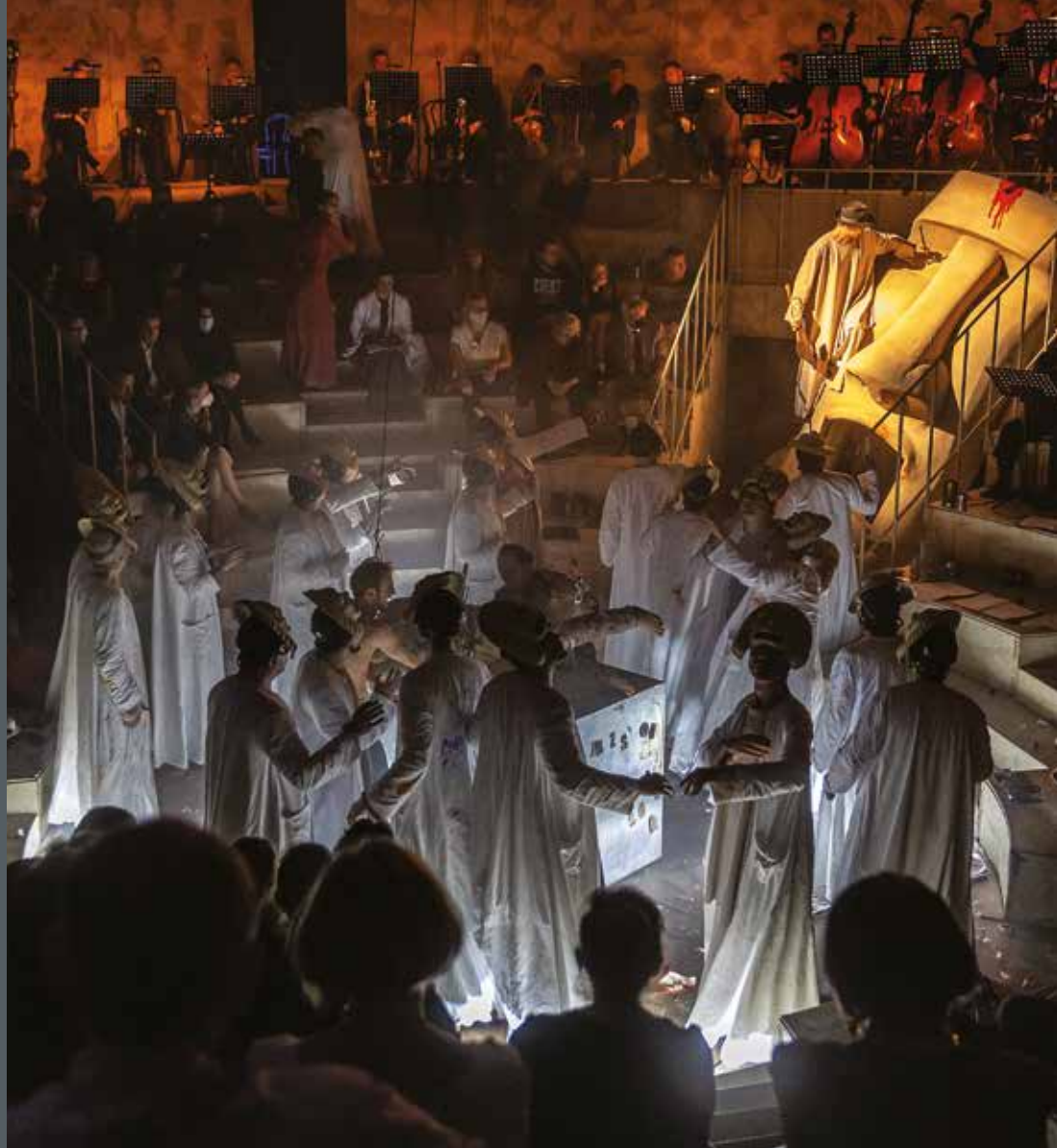
további előadások: április 8., 9. – 19 óra • Nagyszínpad

Az előadást 18 éven felülieknek ajánljuk!



fotók: Eöri Szabó Zsolt





Különleges formájú, ínyenceknek való darab, színpadi nyelvet és megszólalási módot kereső előadás. Özönlenek a kulturális összefüggések, utalások, asszociációk. Mindent megérteni, befogadni szinte lehetetlen. Szóba kerül Xerxész, a Szentírás, az ikertornyok. A legizgalmasabb, hogy évezredek fog össze, az emberiségtörténet összefüggésrendszerét mutatja föl. Azzal, hogy a teret arénára alakítottam, izgalmas helyzet áll elő – bezárul a kör. Mindenki mindenkit lát. A nézőre folyamatos és totális impulzusáradat zúdul.

VIDNYÁNSZKY ATTILA rendező





OSZTOVITS ÁGNES

**„Egy biztos,
Vidnyánszky
Attila legújabb
rendezése
senkit sem
hagy hidegen.**



KERESZTES BALÁZS

**„Ahol nincs
kérdő-, csak
felkiáltójel, ott
egydimenziós
világképbe
ütközünk.**

Értem és nem értem

Zseniális. Borzalmas. Így felelnek egymással a 2-es villamos megállójában az *Agón*-ról kitántorgó nézők, és mondják, mondják érveiket és ellenérveiket egészen a végállomásig, a Margit hídig.

Egy biztos, Vidnyánszky Attila legújabb rendezése senkit sem hagy hidegen. A zsenialitást hangoztatók a hagyományos prózai színház kereteit szétfeszítő előadásért lelkesednek, ahol az arényszerű térben a nézők között foglal helyet a tekintélyes zenekar és férfikar, négy operaénekes és nyolc prózai színész. Tökéletes az összhang a szereplők között, a férfikar tagjai kiváló színészek, a Nemzeti művészei pedig úgy mondják monológjaikat, mintha operaáriákat énekelnének. Pazar a görög színházakat idéző színpadkép, fantasztikusak a maszkok, a kellékek, ragyogó a technika kihasználása. Minden pillanatban történik valami, egyetlen percre sem lankadhat a figyelem. Vidnyánszky egy varázsló, aki valamennyi közreműködőt a bűvkörébe von, mindenki elhiszi, hogy rajta áll vagy bukik az izgalmas színházi kísérlet, mely egy három éve elhunyt, a széles közönség előtt ismeretlen író-filozófus-zeneszerző-díszlettervező egyetlen fennmaradt munkáját állítja színre. Persze hogy sok a rémség, végtére is az emberiség tudva-tudatlan rengeteget vétett önmaga ellen, de a pusztulás szélén is van remény, van miben kapaszkodni: születnek ártatlan gyerekek, akik talán okulnak elődeik hibáiból. Vidnyánszky a költő Nagy Lászlót idézve káromkodásból katedrális állított – nekünk, dúlt szívűeknek, akik egy halálos járványt alig túlélve egy szörnyű testvérháború tanúi lettünk. A Nemzeti Színház pontosan megérezte, hogy ebben a lelkiállapotban mire van szükségünk. Értem, értjük Vidnyánszky Attilát. Bátor tett az *Agón*, színháztörténeti pillanat.

Nem értem, mondja a másik tábor. Ugyan miért kellett éppen most bemutatni az ismeretlen, sokáig a Pannon Front című filozófiai lapot szerkesztő Józsa Péter Pál igen-

Szélmalomharc csatabárdoddal

Az, aki most tapsol, az maradjon itt, és nézze végig még egyszer! – ez a régi rosszmájú megjegyzés jutott eszembe a Nemzeti Színház *Agón* című darabjának végén. Persze éreztem, hogy az első benyomásom talán gonoszabb és igazságtalanabb a kelleténél, de ami azt illeti, az előadás kifárasztott és helyenként bosszantott is. „Ez valami kísérleti színház volt?” – hallottam a kijáratnál, ahogy egy külföldi néző udvariasan, de némileg zavartan kérdezte angolul az egyik magyar társát. Nem tudtam nem megmosolyogni, zavarával mégis könnyen azonosultam.

Aki ugyanis beül Józsa Péter Pál Vidnyánszky Attila által rendezett darabjára, annak fel kell készülnie, hogy a végén zavartan és némileg kényelmetlenül hagyja majd el a nézőteret. Persze a műsorlap nem árul zsákhamacskát, és aki elolvasta a beharangozót, az tudja, hogy nem valami könnyed matinéra érkezik. Az előadás ugyanis, mely nem más, mint „a világ sodródását látó, azt se elfogadni, se megváltoztatni nem tudó Ember egyetlen hatalmas monológja [...] éles, fájdalommal és aggodalommal teli sikolya”, szándékosan kényelmetlen helyzetbe akarja hozni a nézőjét. Az ógörög színházat idéző nézőtéren háttámla nélküli kólapokon kell majd két órán keresztül ülnie: gyakorolja csak a helyes tartást, üzeni ezzel is a darab, de ez csak a fizikai kényelmetlenség. Ezt követi az a hatalmas monológ, a „káromkodások katedrálisa”, amelyben a színészek egyetlen beszélőt megszemélyesítve ráolvassák a néző fejére a modern világ bűnait.

Az előadást egyetlen szólam uralja, amely vad és játékos asszociációkon keresztül (melyek olykor találóak, hol a modorosságig erőltetettek) egy olyan beszélőt juttat szóhoz, aki – mintegy a képzelt vádlóit, bírót visszavádolva – egyetemes vádemeléssel fordul szembe

csak vitatható, mélyen pesszimista darabját? Miért hisszük azt, hogy minden, amit a haladás hívei vallanak, bornírt okoskodás. Az kétségtelen, hogy a Platón által is mélyen megvetett tömegdemokrácia, azaz a csöcselék uralma csak bajt hozott a világra. De mi az ellenajánlat? Igaz, hogy Lenin is, Hitler is a söpredékre épített, ahogy ezt az előadás nyomtatékosan hangsúlyozza, de kire lehet alapozni? A totalitárius eszmék borzalmasak, rettenetes szenvedést hoztak a világra, de kinek kellett volna fellépni ellenük, ha eltűntek a szellem arisztokratái a könyvnyomtatással? Az kétségtelen, hogy ma már a közösségi média komoly veszedelemmé vált, hogy erősen manipulálja a közvéleményt, mégpedig igen rossz irányba, de ezért Gutenberg lenne a felelős? Vajon a tudomány tényleg csak bajt hozott a világra? Féltreértés ne essék, nagyon sok mindenben egyet lehet és kell is érteni a fájdalmasan keserű szerzővel, de nagyon nehéz követni az



a világgal. Nietzsche a saját filozófiáját kalapácsként, Kafka az irodalmát jégtrő baltaként képzelte el: fegyverekként, amelyek feltörnek az olvasó elméjét vagy lelkét. Nem véletlen, hogy a darab jelképe a hatalmas, barbár csatabárd, amely fenyegető díszletként a színpadon is megjelenik: az előadás képzelt beszélője maga is fegyvert ragad a progresszió, a modern világ, a „vízözblítéses korunk” ellen, fegyvere pedig maga a beszéd.

Az *Agón* arra a versenyre utal, amelyet a görögök nagyra becsültek, és amely a kezdetektől a színház alkotóeleme: kezdetben csak a főszereplő (a *protagonista*) áll szemben a Karal, majd egyre több szereplő jelenik meg mellette, akikkel ütközteti a világképét. A színpadon Shakespeare, a regényben Dosztojevszkij ennek a legnagyobb mestere: náluk olyan erős nézetek csapnak össze, hogy sosem tudunk egyértelműen egyvalakinek igazat adni. Az *Agón* azonban, a tudatos címválasztás

asszociációit. Ahogy egy elvont igazságtól távolodva egy-egy konkrét történelmi eseményt idéz meg, aztán visszakapcsol.

A darab kerete Szókratész védőbeszédét idézi, a kórus jelenléte a klasszikus görög drámákat. A kórus halálra ítéli a bölcslőt, de van feloldozás. A korábban egy hatásos jelenetben megbecstelenített lány gyermeket szül, és az élet megy tovább.

Mivel soha nem jelent meg nyomtatásban Józsa Péter Pál darabja, nem tudjuk pontosan, mit változtatott Vidnyánszky Attila. Az biztos, hogy a monodramát nyolcszereplős szindarabbá alakította. És remek színészeket mozgósított, akik elevenné teszik a gondolatfutamokat. A nagyon nehéz, olykor lírai, máshol vad, trágár szöveget példamutatóan adják elő. Állandó mozgásban vannak, hol itt, hol ott bukkannak fel. Mindenkit dicséret illet, elsősorban Horváth Lajos Ottót, akit pontosan értenek a hátsó sorokban ülők is, Nagy Marit, aki mindent tud a mesterségről és persze a tehetséges fiatalokat.

Abban az *Agón* rajongóival egyet lehet érteni, hogy a zene kiváló: izgalmas, lüktető és érzelmes. Talán itt érhető leginkább tetten Józsa Péter Pál tehetsége. És e tekintetben nagyon sokat segítenek a muzsikusok. Strausz Kálmán karmester és Riederauer Richárd, a Honvéd Férfikar igazgatója nagyszerűen kézben tartják a mindössze kétórás előadást.

Mint látjuk, a zseniális és borzasztót kiáltó nézők néhány kérdésben egyetértenek. A vízvázalzó maga a darab, amelyhez fogható még sosem láttunk magyar színpadon.

a szerző kulturális újságíró, szerkesztő, könyvkritikus

ellenére nem valódi versenyt tár a néző elé: az arc- és személytelen karakterek nem eltérő világképeket képviselnek, nem állnak konfliktusban egymással, nem dialogizálnak. Egymásnak adják át a szót, ez a szó pedig egyetlen monológot épít. A hiányzó, néma antagonistája maga a világ, jelen esetben a közönség, akire a vádirat átkai szünet nélkül záporoznak: „Te, te nem anya-szülte!” „Hádésznek rühes ebei!” „Te negyedszázados félszuka!” A sértés ugyanúgy szól a modern világnak: „Korunk folyamatos várakozás a kollektív árnyékszéken!”

Intenzitása ellenére mégis az volt a benyomásom, hogy az előadás a levegőbe bokszol. Nemcsak azért, mert minden modernitáskritikája ellenére az archaizáló máz mögött valójában maga is egy formabontó modern darab, nemcsak azért, mert írás- és szövegellenessége dacára sűrű, de nem túl bonyolult üzenete ironikus módon csak a szövegkönyv olvasásával fejthető fel érdemben, hanem azért, mert az ellentétes nézőpont megjelenítése nélkül és a konfliktus valódi kielezésének hiányában a darab kiiktatja a versenyt, az *agón* lehetőségét. Ahol nincs kérdő-, csak felkiáltójel, ott egydimenziós világképbe ütközünk. A káromkodás katedrálisa valójában a hőbörgés visszhangzó csarnokává válik. Ez pedig olyan hely, ahol Shakespeare rajongójának a hideg futkos a hátán.

*a szerző irodalomtörténész,
a Négy Fal Között Olvasókör alapítója*

április 26. – 19 óra • Nagyszínpad

Agatha Duda-Gratz

LENA LÁBAI KÖZÖTT, AVAGY A SZŰZ HALÁLA MICHELANGELO DA CARAVAGGIO UTÁN

Rendező: AGATA DUDA-GRATZ

Klaipeda Drama Theatre | Litvánia

18 éven felülieknek ajánljuk



Reménykedtünk

A kijevi Nemzeti Színház, a szentpétervári Alekszandrinszkij és a moszkvai Vahtangov Színház három fontos előadása is szerepelt a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM eredeti programjában. A háború miatt azonban nem tudnak fellépni. Ez a rövid szolgálati közlemény.

Évek óta szerepelnek ukrán és orosz társulatok is a MITEM-en. Különösen fontos volt ez személyesen a számomra is, hiszen kárpátaljai magyar vagyok, aki Kijevben tanult, és így az orosz színházkultúrán nőtt fel. Amikor a két ország társulatai ugyanazon a MITEM-en szerepeltek, miközben határaikon 2014 óta már folyt háború, szimbolikus értékűnek tartottuk ezt. Nem vertük nagydobra, csak csendesen örültünk neki, hogy a kultúra a politikán felül tud emelkedni. Hogy a politikusok által végsőkéig élezett konfliktusokat a kultúra oldani tudja. És ahol a politikában kompromisszum a megoldás, ott a művészet lehet radikális. Ahol a politikának a kérdésekre választ kell adnia, ott a kultúra kínálta megoldás az, hogy mélyebben és fájóbban rákérdez a dolgok lényegére, mint teszi azt egy-egy jó előadás.

Pár napig, mint mindenki, mi is abban reménykedtünk, hogy ez csak egy fellángoló konfliktus, gyorsan elhallgatnak a fegyverek. És akkor talán van halvány esély arra, hogy az egymással szemben álló felek művészei, társulatai mégis eljöhessenek, és a kultúra nyelvén kezdhettek visszaépíteni a kapcsolatokat. Hogy egy színházi fesztivál, a művészet a maga eszközeivel cselekvő részese lehet a történeseknek.



10 országból érkező
társulatok előadásai láthatók
április 20. és május 8. között
a Madách Nemzetközi
Színházi Találkozón,
a MITEM-en. A világszínház
olyan nagyjágyúi érkeznek,
mint például a lett
Alvis Hermanis, a litván
Oskaras Koršunovas. Olyan
kísérletező alkotók izgalmas
előadásai is láthatók majd,
mint a lengyel Agata Duda-
Gratz, a francia Jean Bellorini
és Alessandro Serra...

LUCIFER: *S te dőre asszony, mondd, mit kérkedel? / Fiad Édenben is bűnnel fogamzott, /
Az hoz földedre minden bűnt s nyomort.*

ÉVA: *Ha úgy akarja Isten, majd fogamzik / Más a nyomorban, aki eltörüli, /
Testvériséget hozván a világra.*

A háború azonban mindent felülírt.

Bosnyák és lett, lengyel és vietnami, francia és görög, cseh és olasz társulatok előadásai töltik ki azt az űrt, amit a háborús felek országaiból hívott produkciók távolmaradása okoz. A műsorváltoztatás jogát fenntartva reméljük azonban, hogy nemcsak elmaradó produkciókról kell szólnunk, hanem új programokat is kínálhatunk még. Azt reméljük, hogy a kijevei DAH színházat újra vendégül láthatjuk – akik ezúttal nem az ukrán fővárosból, hanem Franciaországból érkeznek hozzánk. Azt is tervezzük, hogy levetítjük a kijevei nemzeti színház egyik előadását, és fellép a beregszászi társulat is.

Azt a programot, ami megvalósul, más szemmel nézzük majd. Minden drámai konfliktus a színpadon más fénytörésben mutatja a világot. Minden mást *is* jelent.

Idei mottónkat – „Testvériséget hozván a világra” – a névadó Madách Imre művéből, *Az ember tragédiájá*-ból választottuk, ami sajnos aktuálisabb most, mint volt még pár hete is.

VIDNYÁNSZKY ATTILA, a MITEM vezetője



április 21. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Stanisław Ignacy Witkiewicz drámája alapján

EGY KÉTFEJŰ BORJÚ METAFIZIKÁJA

Rendező: **ANDRZEJ STANISŁAW DZIUK**

Witkiewicz Színház | Zakopane, Lengyelország



április 24. – 19 óra • Nagyszínpad

Ivan Goncsarov

OBLMOV

Rendező: **ALVIS HERMANIS**

Rigai Új Színház | Lettország

MITEM- ELŐZETES

2022. április 20. – május 8.
(ízeltő a tervezett programból)

Francia, lengyel, litván, bosnyák, cseh, görög, román és olasz társulatok vesznek részt a Nemzeti Színház által rendezett IX. MITEM-en. A 2014-ben alapított nemzetközi színházi találkozón Európa legjelentősebb alkotóinak, műhelyeinek az előadásai láthatók – így lesz ez 2022 tavaszán is. A részletes program: www.mitem.hu.

április 26., 27. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

Ivan Viripajev

DELHI TÁNC

Rendező: **OSKARAS KORŠUNOVAS**

Vilnius Miesto Teatras | Litvánia





április 29. – 19 óra • Nagyszínpad

Valère Novarina

AZ ÁRNYAK JÁTÉKA

Rendező: Rendező: JEAN BELLORINI

Théâtre national populaire, La Criée – Théâtre National de Marseille | Franciaország



május 3. – 19 óra – Gobbi Hilda Színpad

Matei Vişniec nyomán

BOHÓC KERESTETIK

Rendező: BOZSIK YVETTE

Bozsik Yvette Társulat | Budapest, Magyarország

május 4. – 19 óra • Nagyszínpad

Shakespeare Macbethje nyomán

MACBETTU

Írta és rendezte: ALESSANDRO SERRA

Sardegna Teatro – Compagnia Teatropersona | Olaszország (Szardínia)



május 5. – 19 óra – Gobbi Hilda Színpad

Abdulah Sidran

EMLEKSZEL DOLLY BELLRE?

Rendező: KOKAN MLADENVIĆ

Kamerni Teatar 55 | Szarajevó, Bosznia-Hercegovina



MITEM 2022 ELŐADÁSOK

#mitem mitem.hu #mitem mitem.hu #mitem mitem.hu



MADÁCH INTERNATIONAL THEATRE MEETING
MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ
 NEMZETI SZÍNHÁZ • BUDAPEST, 2022. ÁPRILIS 20. – MÁJUS 8.



április 20.
 SZERDA • 19:00
 Nagyszínpad

William Shakespeare
HAMLET
 rendező: Tompa Gábor
 Kolozsvári Állami Magyar Színház – Románia

+14



április 21.
 CSÜTÖRTÖK • 19:00
 Gobbi Hilda Színpad

EGY KÉTFEJŰ BORJÚ METAFIZIKÁJA
 Stanisław Ignacy Witkiewicz drámája alapján
 rendező: Andrzej St. Dziuk
 Witkiewicz Színház – Zakopane, Lengyelország

+16



április 23.
 SZOMBAT • 19:00
 Gobbi Hilda Színpad

ÁMOR
 rendező: Teodórosz Terzopulosz
 Attis Színház – Athén, Görögország



április 24.
 VASÁRNAP • 18:00
 Nagyszínpad

Ivan Goncsarov
OBLMOV
 rendező: Alvis Hermanis
 Rigai Új Színház – Riga, Lettország



április 24.
 VASÁRNAP • 15:00
 Nagyszínpad

Jiří Havelka, Marek Zakostelecký
GEORGES MÉLIÈS UTOLSÓ TRÜKKJE
 rendező: Jiří Havelka
 Drak Színház – Hradec Králové, Csehország

+9



április 26.
 KEDD • 19:00
 Gobbi Hilda Színpad

Agata Duda-Gratz
LÉNA LÁBAI KÖZÖTT, AVAGY A „SZŰZ HALÁLA”
 Michelangelo da Caravaggio után
 rendező: Agata Duda-Gratz
 Klaipėda Drámai Színház – Klaipėda, Litvánia

+18



április 26. és 27.
 KEDD • SZERDA • 19:00
 Kaszás Attila Terem

Ivan Vinipajev
DELHI TÁNC
 rendező: Oskaras Koršunovas
 OKT / Városi Színház – Vilnius, Litvánia

+14



április 29.
 PÉNTEK • 19:00
 Nagyszínpad

Valère Novarina
AZ ÁRNYAK JÁTÉKA
 rendező: Jean Bellorini
 Théâtre National Populaire (TNP), La Criée - Théâtre national de Marseille – Franciaország



május 3.

KEDD • 19:00

Gobbi Hilda Színpad

BOHÓC KERESTETIK

Matei Vişniec drámája nyomán

rendező: Bozsik Yvette

Bozsik Yvette Társulat – Budapest, Magyarország

május 4.

SZERDA • 19:00

Nagyszínpad

MACBETTU

William Shakespeare Macbeth című drámája nyomán

írta és rendezte: Alessandro Serra

Sardegna Színház, Teatropersona Társulat – Cagliari, Olaszország

+14

május 5.

CSÜTÖRTÖK • 19:00

Gobbi Hilda Színpad

Abdulah Sidran

EMLEKSZEL MÉG DOLI BELRE?

rendező: Koka Mladenović

Kamerni Teatar 55 – Sarajevo, Bosznia-Hercegovina

+16

május 8.

VASÁRNAP • 19:00

Kaszás Attila Terem

KALEIDOSZKÓP

Hommage á Bartók Béla

Tánc / Koreográfia: Tókos Attila és Ifj. Zsuráfszky Zoltán

Az Idéző 1.84 és Kiss- Balbinat Ádám és Szabó Marcell

közös estje – Magyarország

május 5. és 6.

CSÜTÖRTÖK • PÉNTEK
19:00

május 7. és 8.

SZOMBAT • VASÁRNAP
15:00 és 19:00

Fővárosi Nagycirkusz – Sátor

A O SHOW

rendező: Tuam Le

Lune Production – Vietnám



MITEM

MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

NEMZETI SZÍNHÁZ

2022. ÁPRILIS 20. – MÁJUS 8.

A Nemzeti Színház a műsorváltoztatás jogát fenntartja!

Elsőadás helye: 6010 LÉNYA, LABAI KÖZÖTTÁRSASÁG A „SZŰZ HALÁLA” • Klajpėda Drámai Színház – Litvánia

„...Testvériséget
hozván a világra.”

/Madách Imre/

ELŐADÁS-AJÁNLÓ

Merre tart a világ?

Ezt a kérdést kutatja Madách Tragédiájának 2.0-s verziója, Bulgakov művében a Mester és Margarita, Büchner csendben megőrzülő Woyzeckje, és erről dumálnak a Részlegekben... „Aktuális” előadások a Nemzeti áprilisi műsorán.

Az ember tragédiája 2.0

Négy új szín – kortárs drámaírók folytatták Madách művét

„Mondottam, ember: küzdj és bízva bízzál!” Így szól Madách Imre emberiség-költeményének szállóigévé vált utolsó mondata. Ahol Madách abbahagyta, ott folytatódik a székesfehérvári Vörösmarty Színház csaknem teljes társulatát felvonultató, nagyszabású előadása négy új színrel: 2.0-s verzió.

Négy különböző stílust képviselő kortárs drámaíró az eredeti mű formanyelvét követve lépett Madách nyomába. A 2.0 verzió egy 21. századi időutazás, melynek főszereplői szintén Ádám, Éva és Lucifer.

A Márton László által írt Keretjáték első részét követő szín a Titanic fedélzetén játszódik, megmutatva az „aranykor” tündöklését és szomorú bukását. Szikora János rendező kérésére a szín írója, Darvasi László rendkívül eufórikus alapfelütéssel indítja a történetet, majd a nézők tanúi lehetnek, ahogy nemcsak a híres utasszállítót, hanem a boldog békeidőket is elnyeli a mélység.

A folytatásban Závada Pál színe térben és időben a Nagyvárad–Berlin tengelyen játszódik: évtizedek sűrítetténye, múlt századunk vészterhes, politikai fordulatokban bővelkedő eseményeit láthatjuk Hargitai Iván rendezésében. A történelmi parabolában Ádám karaktere különböző eszmék, ideológiák vonzásába kerülve próbál egyensúlyozni a hatalmi harcok uralta világban.

A Márton László által írt harmadik szín Dél-Franciaországba repíti a közönséget, ahol Horváth Csaba rendező a „művész” szemszögéből mutatja be a világot. Picasso (Ádám), annak múzsája, *Françoise Gilot* (Éva) a 20. század két emblematisz művészalakja lép színre. Lucifer a spanyol kommunista Santiago Carillo bőrébe bújva kegyetlen politikusként keseríti meg az éppen 70. születésnapját ünneplő festőművész életét.

Az ember tragédiája 2.0 a „Csendes-óceáni színnel” fejeződik be: Ádám luxusjachtján járunk. Bagó Bertalan rendező és Tasnádi István író a negyedik színt a jelen és jövő lassan összeemosódó határára álmolta meg, és napjaink égető problémájával, az egyre közeledő klímakatasztrófa következményeivel szembesülhetünk a nézőtérén ülve. A komor témát Tasnádi a rá jellemző humorral és iróniával rajzolja meg.

Adott tehát négy írói stílus és négy rendezői világ, amelyből külön-külön is értelmezhető és élvezhető előadások születtek, viszont az este végére összeáll a teljes kép: *Az ember tragédiája 2.0* visszatekint az eredeti műre, és a madáchi tragédia méltó folytatásává válik. A főbb szerepekben Tóth Ildikó, Gáspár Sándor, Derzsi János, Krisztik Csaba, Trokán Péter. 2021-ben Színházi Dramaturgok Céhe a négy szerzős műnek adományozta az évad legjobb drámája elismerést.



| fotó: Kiss László

Darvasi László, Márton László, Tasnádi István, Závada Pál

Az ember tragédiája 2.0

Ádám – GÁSPÁR SÁNDOR, KÁDÁS JÓZSEF, KOVÁCS TAMÁS, SÁGHY TAMÁS, TROKÁN PÉTER | Éva – KERKAY RITA, KISS DIÁNA MAGDOLNA, TÓTH ILDIKÓ, VARGA GABRIELLA | Lucifer – EGYED ATTILA, IMRE KRISZTIÁN, KRISZTIK CSABA, NAGY PÉTER | továbbá: ANDRÁSSY MÁTÉ, BALLÉR BIANKA, DERZSI JÁNOS, IMRE KRISZTIÁN, JUHÁSZ ILLÉS, KELEMEN ISTVÁN, KELLER JÁNOS, KOZÁRY FERENC, KRICSÁR KAMILL, KUNA KÁROLY, LADÁNYI JÚLIA, MOLNÁR G. NÓRA, ROVÓ TAMÁS, SARÁDI ZSOLT, VÁRADI ESZTER SÁRA, VARGA LILI, VARGA MÁRIA, CZOMBÁL ANDRÁS, TRENKA MÁTÉ-ISTVÁN

Látvány: Kiss Jenő // Jelmez: Kárpáti Enikő, Kovács Yvette Alida, Benedek Mária, Csontó András // Zene: Dobri Dániel // Dramaturg: Perczel Enikő, Tucsni András

Rendező:
BAGÓ BERTALAN, HARGITAI IVÁN, HORVÁTH CSABA, SZIKORA JÁNOS

mikor? hol?

április 12. – 18 óra • Nagyszínpad

A székesfehérvári Vörösmarty Színház vendégjátéka

A Mester és Margarita

Bulgakov mágikus regényének színpadi varázslata

– A regényben – és az előadásban is – Moszkva 30-as évekbeli mindennapjaiba csöppenünk, de hamarosan megjelenik a mágia, aztán egy elmeegógyintézetben találjuk magunkat, és a „valóság” Jézus Krisztus és Poncius Pilátus történetével keveredik. A moszkvai-bulgakovi világból a rendszer nyomasztó voltának a megmutatása a fontos – mondja Alekszandar Popovszki, *A Mester és Margarita* rendezője. – Az előadást megszabadítottuk a „kommunista” vonaltól. Ma a liberális kapitalizmus rendszerében olyan világban élünk, amelyben sok a félelem, a frusztráció. A nézők fel fogják ismerni a rendszert, és benne önmagukat.

– A regénynek, amelynek a címében a Mester és Margarita szerepel, a főszereplője leginkább Woland. Számomra azért érdekes figura, mert nem maradéktalanul sötét jellemként gondolok rá – magyarázza a rendező. – Igaz, hogy fekete mágiát űz, és egy sor rettenetes dolgot művel Moszkvában, de Bulgakov történetében az a fontos számára, hogy a Mester végül befe-

jezze a regényét, és újra egymásra találjanak Margaritával. Az ördög végül persze újra összekuszálja a szálakat, de az már egy másik történet...

– A Mester a bolondok házában van, ahová önként vonult be, hogy ezzel megóvja szerelmét és a készülő regényét a rendszer rájuk leselkedő veszélyeitől. A férfi itt kezd el mesélni egy nőről, akivel véletlenül ismerkedett meg, akivel egyetlen pillanat alatt egymásba szerettek. Amíg a férfi mesél, megtudjuk, hogy Margarita reményét veszítve égen-földön keresi. Amikor megjelenik Woland, a nő számára világossá válik, csak ez az ördögi alak fogja neki visszaadni a férfit, csak így mentheti meg a Mestert és a zseniális regényt.

A regényt olvasva könnyedén váltunk idősíkot, helyszínt, gond nélkül repülünk képzeletünkben Margaritával Moszkva felett Woland kísérteties báljára. Ez a szabad átjárás időn és téren, a váltások a valóság és az irreális között a színpadon is megvalósulnak. Hogy miként? Azt látni kell!



Trill Zsolt, Szász Júlia

Mihail Bulgakov

A Mester és Margarita

Fordította: Szöllősy Klára

A Mester – TRILL ZSOLT | Margarita – KATONA KINGA / SZÁSZ JÚLIA | Woland – BORDÁS ROLAND
| Korovjov – KOVÁCS S. JÓZSEF | Azazello – RÁCZ JÓZSEF | Behemót – SZÉP DOMÁN | Hella – BARTA ÁGNES | Berlioz, Rimszkij – KRISTÁN ATTILA |
Ivan – MÉSZÁROS MARTIN | Stravinskij, Kajafás – SCHNELL ÁDÁM | Jesua – BERETTYÁN SÁNDOR
| Pilátus – RÁTÓTI ZOLTÁN | Sztjopa – SZARVAS JÓZSEF | Varenuha, Rjuhnin – TÓTH LÁSZLÓ |
továbbá: Badics Luca, Barna Lili, Jambrovics Viktória, Virga Tímea, Marcell Márton, Székelyi Dániel, Szigeti Bálint, Tóth Nikolett, Vrabecz Botond

Díszlet: Numen for Use // Díszlettervező-asszisztens: Riederauer Dóra // Jelmez: Jelena Prokovic //
Színpadi adaptáció: Nejc Gazvoda // Zeneszerző, dramaturg: Verebes Ernő // Színpadi mozgás: Hoffmann Luca

Rendező: ALEKSZANDAR POPOVSZKI

mikor? hol?

április 2., 3. – 19 óra • Nagyszínpad

Üvegfigurák

Az éber álom színházi varázsa

Tom Wingfield a harmincas évek gazdasági válságába sodródó Amerikában apa nélkül nehezen boldoguló családja történetét idézi fel. Az anya, Amanda, ifjúságának emlékeivel próbálja szépíteni kilátástalan helyzetüket, és igyekszik a biztonság révébe kalauzolni gyermekeit. Tom költői babérokról álmodik, a húga, Laura lelki és testi betegsége miatt képtelen a való világban boldogulni. Reménybeli vőlegénye, a reálisan tervező Joe megjelenése minden ábrándot szembesít a kegyetlen valósággal... – erről szól röviden az *Üvegfigurák* című dráma, amely máig népszerű, sokat játszott alkotás.

– A négy szereplő történetét olyan légkörben meséli el az író, mintha egy Csehov-drámában lennénk – mondja Eirik Stubø rendező. – A hiábavaló vágyak, az idegen érkezése a mozdulatlan, zárt világba, az atmoszférateremtés ezt a párhuzamot erősítik. Olyan ez a darab, mintha a szereplők éberen álmodnának. Azt hiszem, éppen emiatt érzem ugyanolyan időtlen klasszikusnak, mint Csehov drámáit. Ahogyan Amanda a régmúlt pompáját emlegeti, Laura csodálja a szép, de törekény üvegfigurákat, olyan, mintha elmerülnének egy sosem volt valóságban. Csehov *Ványa bácsija* juthat az eszünkbe. Vagy a *Cseresznyéskert* különös édene, ami talán nem is létezik. Vagy ha mégis, csak a szereplők gondolataiban.

– Az *Üvegfigurák* időtlen mű – fogalmaz a rendező. – Ha elmerülünk egy képzelte vagy virtuális valóságban, annak megvan a maga kockázata. Ugyanakkor természetes emberi érzés, hogy valahová máshová is tartozunk, mint ahol éppen

vagyunk. A színház arra ad esélyt, hogy elmerüljünk ennek a varázsában. Különböző pedig akárhogy nyúlunk is hozzá egy klasszikushoz, mindenképpen a máról szólunk minden színházi előadásban.



Tennessee Williams

Üvegfigurák

Amanda Wingfield, az anya – SÖPTEI ANDREA | Laura Wingfield, a lánya – ÁCS ESZTER | Tom Wingfield, a fia – BERETTYÁN SÁNDOR | Jim O'Connor, a látogató – HERCZEGH PÉTER

Díszlet: Ondraschek Péter // Jelmez: Mészáros Zsófia // Dramaturg: Ölveczky Cecília

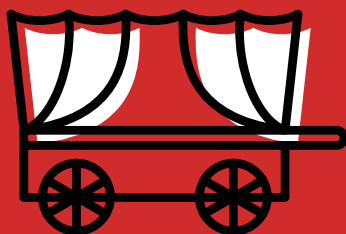
Rendező: EIRIK STUBØ

mikor? hol?

április 14. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Déryné

program



Színház mindenkinek!

deryneprogram.hu

Georg Büchner

Woyzeck

A szövegkönyvet Kiss Csaba fakszimile fordítása alapján Vecsei H. Miklós készítette.

Franz Woyzeck – NAGY MÁRK M. V. | Marie – BARTA ÁGNES
| valamint BERETTYÁN SÁNDOR, BORDÁS ROLAND, BÖRÖNDI
BENCE m. v., HERCZEGH PÉTER, KOVÁCS TAMÁS m. v., BÁLINT
BARNA m. v., MÉSZÁROS MARTIN, KOVÁCS S. JÓZSEF, LESTYÁN
ATTLA m. v., SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, SZÁSZ JÚLIA, SZÉP
DOMÁN

Látványtervező: Vecsei Kinga Réta // Dramaturg: Vecsei H. Miklós
// Zene: Mátyássy Szabolcs //

Rendező: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

április 24. 25. – 15 óra • Kaszás Attila Terem

Woyzeck

Miért gyilkol az ember? Túlfeszített
valóság, bombák, szakadékok, képernyők

1824-ben egy Woyzeck nevű lipcsei borbély megölte a feleségét. Féltékenységből gyilkolt. Woyzecket, a bűnöst kivégezték. Erről megjelent egy újságcikk. A szóbeszéd szerint Woyzeck, a gyilkos, zavarodott ember volt, aki nem volt tudatában tettének.

Ez a történet ihlette Georg Büchnert, akinek csak töredékben készült a drámája. Tehát „igaz történet alapján”, egy igaz történetet mesél el. A szöveg, a jelenetsorrend klippszerű vágásokból áll, látomásokból, költői párbeszédekből – ami pusztán kiindulópont, inspiráció volt a mű új feldolgozásához is.

Az átlagember, a kisember, a kiszolgáltatott ember magányos története a *Woyzeck*. Mozaik egy örökérvényű világról, amelyben az ember hajótörésre van ítélve. Olyan sorsra, ami – jól láthatóan – ma is szétfeszíti a világot. A szeretet és a szabadság nevében hittet, szenvedéllyel képesek vagyunk fegyvert fogni, háborúkat támogatni – elfogadni, hogy az ember ölhet. Ma robbanószerekkel kísérletezünk, fegyverekkel pózolunk, posztoljuk saját, kreált személyiségünket. Minden elénk van tolvá, nincsenek titkok, a kérdéseket feltették és megválaszolták már nekünk.

Ebben a túlfeszített valóságban, bombák alatt, szakadékok között, képernyők előtt ül a kishajó: Woyzeck. Szerelmet keresve, igazságot kutatva ragad fegyvert és gyilkol. Miért? Egy viccbe említett autózvezető sorstragédiája ez, aki a rádióból értesül arról, hogy az autópályán egy ámokfutó hajt szemben a forgalommal. Mire ő rácsodálkozik: egy? Száz!

S hogy lehet-e Woyzecket bűnösnek nevezni? Vagy az a világ bűnös, amelyik gyilkosokat szül?

– Az előadás feladata, hogy elgondolkodjunk: az a világ, amiben élünk, lehet-e ránk ilyen hatással. Woyzeck ennek a végletességét mutatja. De kicsiben, hétköznapijainkban vajon hogyan hat ránk ez a képernyőkkel, plakátokkal, illúziókkal kitömött világ? – kérdezi az előadás rendezője, ifj. Vidnyánszky Attila.

ELŐADÁS-AJÁNLÓ



Az előadás
a 2019-es Pécsi
Országos Színházi
Találkozón (POSZT)
a szakmai zsűritől
a legjobb előadás
díját kapta.
A Woyzeck szerepelt
az izraeli Jaffa Testen
és a kolozsvári
Interferenciák
Fesztiválon is.

Részegek

Fecsegnek, dumálnak – Istenről, szeretetről, szabadságról

Modell, bankár, menedzser, prostituált, fesztiváligazgató, építőipari alkalmazott – mind részegek, és Istenről, szeretetről, szabadságról, önmaguk kereséséről beszélnek akadozó nyelvel. Azt próbálják megfogalmazni, hogy kiüresedett, józannak tűnő világunkban van-e még helye az őszinteségnek, lehet-e valódi szeretetet találni.

A *Részegek* arra a racionálisnak, toleránsnak és józannak hazudott életformára kérdez rá, amely valójában az európai ember létének értékvesztését, a szeretet, a hit, a kultúra eltűnését, a hazug ideológiákat takarja. Erről azonban csak néhány „részegségében őszinte” figura képes fájdalmasan, eltorzult tudattal beszélni egyfajta apokrif gyónásként.

– Természetesen az alkohol hozta össze a darab szereplőit – mondja Viktor Rizsakov rendező. – Első hallásra talán egyszerű igazságnak tűnik a latin mondás: in vino veritas. Hogy a borban volna az igazság, az részben ironikusan értelmezendő, ugyanakkor a mámoron keresztül a világ mélyebben megismerhető, vagy mondjuk úgy: más szemszögből figyelhető. Van egy orosz mondás: a részegnek még a tenger is térdig ér. Vagyis nem fél semmitől. Egy másik mondás úgy tartja: ami a józannak a fejében van, az a részegnek a száján.

Ivan Viripajev darabjában a részegség inkább metafora, költői vízió. Nem az alkohol mennyisége számít, hanem az, miként tudunk megszabadulni a kötöttségeinktől, világunk korlátaitól. Többnyire valóban nagyon zárkóztak vagyunk, és ritkán merünk olyan vágyainkról, érzéseinkről, titkainkról beszélni, amelyek valóban fontosak nekünk. Attól félünk, hogy nem értenek meg minket, vagy a társadalom elítél bennünket.

Ezért az ember az életének nagy részét önmagába zárva, magányosan éli. A *Részegek* részegei viszont fecsegnek, dumálnak. Istenről, szeretetről, szabadságról, önmaguk kereséséről. Arról, hogy ebben a kiüresedett, józannak tűnő világunkban van-e még helye az őszinteségnek, lehet-e valódi szeretetet találni...

Ivan Viripajev

Részegek

Mark – TRILL ZSOLT | Laurence – HERCZEGH PÉTER | Gustav – KRISTÁN ATTILA | Linda – NAGY MARI | Karl – TÓTH LÁSZLÓ | Lora – SZÜCS NELLI | Rosa – BARTA ÁGNES | Magda – KATONA KINGA | Laura – ÁCS ESZTER | Matthias – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ | Max – ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA m. v. | Gabriel – BORDÁS ROLAND | Rudolf – BERETTYÁN SÁNDOR | Martha – SZÁSZ JÚLIA

Fordította, dramaturg: Kozma András // Díslet, jelmez: Maria Tregubova és Alekszej Tregubov // Video-látvány: Vlagyimir Guszev

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

mikor? hol?

április 28., 29. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

A darab jogait a henschel SCHAUSPIEL (Berlin) és a Hofra Kft. (www.hofra.hu) közvetítette.

Az előadást 16 éven felülieknek ajánljuk!





A sűgő

Hiábavaló várakozás mint az élet metaforája,
amin nevetni kell

– Van egy abszurd alaphelyzet: a színészek kilépnek a színpadra, mintha elkezddőne az aznap esti előadás, de nincs meg a sűgő, és ők nem tudják a szöveget. Mindezt egy absztrakt nyelvzettel – és bízunk benne, humorral – játsszuk el. Ha a néző az első percekben ráérez erre a stílusra, ha rááll a füle, akkor Shakespeare-rel szólva rájön: „örült beszéd: de van benne rendszer” – mondja az író-rendező, Berettyán Nándor.

– A színészek kilépnek a színpadra, és elfelejtik a szöveget. Hiába várják a sűgőt, hiába keresik, nem találják. Ez a helyzet persze túlmutat a színészek rémálmán: ezért is hangzik el az előjáték végén, hogy „Mindenki itt van”. Hogy a nézők is magukra ismerhessenek. Színen van a modoros, a tehetséges, a tehetségtelen, a hadarós, a szépen beszélő, a technikás, az ösztönös – röviden a legkülönbözőbb emberek. Ez az előadás az élet metaforája. A sűgőtlan állapot egy hiányérzettel szembeesít: egy támasz, egy hang, akinek a segítségével reménykedhetünk.

És hogy mit jelent a rendező szerint „sűgőtlanak” lenni az életben? – Számomra nagyon fontos a várakozás motívuma. De túlzás nélkül állíthatjuk, hogy ez a 20. századi művészetnek is alapvető témája. Csehovtól Beckettig felvonulnak a nagy várakozók. De ha már szóba kerültek ezek a nagy szerzők, a mi esetünkben hangsúlyozni kell, hogy vígjátékot játszunk, szóval reményeink szerint ezeket a nagy kortárs témákat – várakozás, idő – úgy vetjük fel, hogy közben nevetni is tudunk. Egy kicsit talán zavarunkban is...

Berettyán Nándor

A sűgő

absztrakt vígjáték – Valère
Novarina nyomában

Bizonytalan – ÁCS ESZTER

| Rendezgető – BARTA ÁGNES |

Magyarázó – KATONA KINGA |

Mesélő – BERETTYÁN SÁNDOR

| Kérdező – BORDÁS ROLAND |

Röhögő – MÉSZÁROS MARTIN |

Elégedetlen – SZABÓ SEBESTYÉN
LÁSZLÓ

Zene: Szabó Sebestyén László //

Koreográfus: Vida Gábor

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

mikor? hol?

április 30. – 19 óra

Kaszás Attila Terem

„A háború mindent felülír. Ma sokan úgy tervezik a jövőt, hogy majd visszatérnek. Mikor? Milyen körülmények közé? Mi várja majd a magyar kisebbséget egy hónap, egy év múlva? Ha csak a színház szemszögéből nézem: kinek fognak játszani?

Menekülő színház

A beregszászi társulat sorsa a háborúban

Hazamenni. Ezt mondják legtöbbször a beregszászi magyar színház társulatának tagjai. Nem tudják, mi lesz, de ez a tervük. Az ukrán-orosz háború kitörése óta Pesten vannak. Játsszanak a Nemzetiben, és máshová is hívják őket. Befogtak egy új előadás próbáiba – ez is segít a túlélésben.

– Nem akaródzik havi bérletet venni – mondja Ferenci Attila, a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház, hivatalos nevén a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művésze. A háború tizedik napján a budapesti Nemzetiben a *Tótek* című előadásuk előtt találkozunk. Tanárfelesége a gyerekekkel otthon van, és ő bizony úgy számol, hogy minél előbb hazajut. Bárkivel beszélgetek a társulatról, ugyanezt mondja. Otthon vannak az idős szülők, a család, férj, feleség, gyerek, ház, munka.

*

Harminc éve kialakult életformája a társulatnak ez: ha nem Beregszászon, azaz otthon játszanak, akkor tájoltak Kárpátalja településein, vagy vendéjátékokra jönnek Magyarországra. Hajnali kelés, buszút, próba és előadás. Aztán újra be a buszba, és északra haza.

2022. február 24-én minden megváltozott.

Aznap Tiszakécskére tartottak. Örkény Istvántól a *Tótek* volt műsoron a helyi művelődési házban. Már átjutottak az ukrán határon, amikor a senkiföldjén érte őket a hír: Oroszország megtámadta Ukrajnát, kihirdették a hadiállapotot. Úgy döntöttek, nem fordulnak vissza, lejátsszák az előadást. Örkény darabja a zsarnokságról és a háborúban kiszolgáltatottak sorsáról szól – aznapra aktuálisabb darabot nem kaphattak volna a tiszakécskeiek. A színészek pedig a takarásban játék közben is a telefonjukat bújták, hitetlenkedve és rémülve olvasták a háborús híreket. Úgy döntöttek, Pestre jönnek tovább. Pár nap múlva amúgy is esedékes volt a Nemzetiben egy *Tótek*. Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója, aki a beregszászi társulat alapítója és a *Tótek* rendezője, azonnal átalakította a Nemzeti márciusi műsorát, és összesen nyolc előadást tűzött ki. A jegyek pillanatok alatt elfogytak.

A 2004 óta futó *Tótek*ben együtt játszanak az otthoniak, vagyis akik Beregszászban dolgoznak, és azok ötven, akik 2013 óta a Nemzeti társulatának is tagjai. A „kintiek” most Budapesten várják a helyzet alakulását, de olyan színésznő is van, aki csak az előadásokra jön át. Vannak, akik családdal érkeztek, van, akinek a férje, felesége, gyereke otthon maradt. Két színészházban kaptak helyet, páran rokonoknál, ismerősöknél laknak. A nők, amikor csak tehetik, mennek haza. Ők átjárhatnak a határon. Látogatják a saját és kollégáik szüleit, házastársát, a gyermekeiket.

rekeket, mennek segíteni a színházban maradt társaiknak, akik részt vesznek az ostromlott keleti és középső vidékek felől menekülők ellátásában, akik – mivel Kárpátalja még nem hadszíntér –, kívánnak vagy mennek tovább Magyarországra.

*

A beregszászi társulatot még a szovjet időkben hívták életre, de 1993-ban már a független Ukrajnában kezdték meg működésüket Vidnyánszky Attila vezetésével. A kijevi főiskolán tanult színészek első, aztán a második csoportja is nyomorúságos körülmények között dolgozott évekig. Volt ugyan színházuk, csak játszani és próbálni nem lehetett benne, mert beázott a tető, nem volt fűtés, nagy dolog volt, amikor már egy ócska Ikarusszal járták Kárpátalját az előadásaikkal. És turnéztak Svédországtól Grúziáig, Moszkvától Nancyig. Egyik első díjukat a mostani háborús hírekben gyakran szereplő Herszon fesztiválján kapták, aztán olyan rangos seregszemlén díjazták őket, mint a Lembergi Arany Oroszlán és a toruni Kontakt, a közelmúltban pedig Ukrajna legjobb előadásainak fesztiváljára két produkciójukkal is bekerültek. Fennállásuk 25. évfordulójára magyar állami támogatással felújították az egykori Arany Oroszlán Szálló épületében működő színházat.

– A társulat tagjai kialakítottak maguknak egy élhető életet. Bár nevetségesen alacsony a fizetésük – az ukrán minimálbért kapják, ami 60 ezer forint körül van –, de mindenki több lábon áll. Van, aki a színház mellett gazdálkodik, tanít, vőfélykedik, a helyi tévének, rádióknak dolgozik. Az évtizedes nyomor után pár éve végre méltó körülmények között dolgozhatnak színházukban. Mindez most megy a kukába. Vagy legalábbis semmi sem lesz már olyan, mint volt. Nagyon nem. De hogy mi lesz, senki sem tudja. Teljes a bizonytalanság – vázolja a helyzetüket Vidnyánszky Attila.

*

Ungvári egyetemistaként a '80-as években a *Városok és falvak története* című könyvből úgy tanulta Vidnyánszky Attila, hogy 170 ezres a kárpátaljai magyar lakosság, amit a helyi közösség sokáig kétszázazernek mondott. Az első kitelepülési hullám a Szovjetunió széthullásának az időszak volt, amikor a független Ukrajna gazdasága, államapparátusa, közigazgatása összeomlott (és azóta se tért magához). Az utóbbi évek ukrán politikája se marasztalta a magyar kisebbség tagjait. Elég csak a kisebbségi nyelvhasználatot erősen korlátozó nyelvtörvényre utalni, ami az orosz kisebbség ellen irányul ugyan, de a magyarokra is érvényes, vagy arra, hogy a magyar kettős állampolgárságot sem ismerik el. Miközben soha ekkora támogatás a magyar kormány részéről nem érkezett Kárpátaljára. Európai színvonalú a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola infrastruktúrája, az óvodafejlesztésből a helyi ukrán lakosság is profitál, támogatást kapnak az egyhá-



Menekültek: anya és fia a beregszászi színház folyosóján. Nem előadásra jöttek.... | fotó: Szöllősi Máttyás

zak, a mezőgazdasági támogatások rendszere lendületet adott azoknak, akik a szülőföldön maradást választották.

Egész Kárpátalja magyar lakossága ma mintegy százezer lehet, véli Vidnyánszky. A 24 ezer lakosú Beregszásznak ma már jó, ha a fele magyar – úgy, hogy a cigányság többsége is magyarnak vallja magát. A napokban nyilatkozó polgármester szerint a lakosság egyharmada már elhagyta a várost.

– A háború volt sokak számára az utolsó lökés. Most azok is menekülnek, akik már nem akarták volna elhagyni szülőföldjüket. De a háború mindent felülír. Ma sokan úgy tervezik a jövőt, hogy majd visszatérnek. Mikor? Milyen körülmények közé? Mi várja majd a magyar kisebbséget egy hónap, egy év múlva? Ha csak a színház szemszögéből nézem: kinek fognak játszani? Minden erőfeszítést meg kell tenni, hogy legyen magyar élet Kárpátalján, de azt hiszem, ennek kisebbségnek a sorsa megpecsételődött. Adja Isten, hogy ne így legyen...

*

– Tegnap otthon voltam. Tele van Beregszász idegenekkel. Szinte egyetlen ismerőssel sem találkoztam az utcákon. Ugyanaz a város – és mégsem. A színházban is vannak menekültek, 20-25 fő is akár, elsősorban nők és gyerekek – mond-



Ez itt most nem színház – menekültek a beregszászi színház nagytermében | fotó: Szöllősi Máttyás

ja tárgyilagosan Gál Natália, de hangja bizonytalan, elcsukló. A többi színésznőhöz hasonlóan ő is ingázik Pest és Beregszász között, és közben meglátogatja a gyerekeit, akik most Nyíregyházán vannak az apjuknál.

„Mellékállásban” a beregszászi főiskolán tanít, család témájú drámakört vezet és a Kárpátaljai Mentálhigiénés Társaság egyik alapítója Gál Natália. Azt mondja, minden segítség mellett az otthoniaknak és a menekülteknek is nagyon fontos, hogy valaki odaüljön hozzájuk, és meghallgassa őket. Járt olyanoknál, akik nem akarnak eljönni, bármi lesz is. Másoknál minden összecsomagolva, ha végül menekülni kell. A falvakban, ahol már sok ház üresen áll, polgárőrséget szerveznek az esetleges fosztogatások megelőzésére. Abban reménykednek mindannyian, hogy nem válik hadműveleti területté Kárpátalja, és minél előbb véget ér a háború.

*

Hamarosan kezdődik a *Tótek* előadása. Előtte a színház büféjében ülünk a színészekkel. Aki éppen nem beszél, a telefonját nézi. Van-e új hír, új bejegyzés a számtalan fb-csoport valamelyikében, fontos messengerüzenet hazulról.

– Az utolsó szalmaszálba is kapaszkodni kell, de attól rette-günk, hogy végképp elpattan valami, és akkor semmit se lehet már visszafordítani. Attól félek, hogy megváltozik a világ, és nekünk a világ Kárpátalja! – mondja a Tótnét alakító Szűcs Nelli a könnyeivel küszködve. – Bármilyen fájdalmas is kimondani, jobb édesapámnak. A napokban halt meg, beteg volt szegény. ’45-ben még éppen a magyar időben született, aztán jött a szovjet korszak, utána a független Ukrajna és most a háború. Megvan a rendje nálunk annak, hogy miként búcsúzzunk el a halottól, háztól temetünk, virrasztással. Most meg a halott egyedül volt a házba bezárva. Rohantam haza Tiszaújlakra, egy óra alatt el kellett temetni.

Trill Zsolt, aki nemsokára az őrnagy szerepében lép színpadra, elkeseredett és indulatos, amiért a háború összetett problémáját sokan leegyszerűsítik. Hogy kik? Akik fotelból politizálnak. És mikor fog szó esni arról, hogy ami most történik, az az ukrán politika harminc évének az „eredménye” is, hogy miért van az országnak irgalmatlan méretű adóssága, és miért van nyomor és kilátástalanság? Sokan elfelejtik, teszi hozzá, hogy a háború nem most tört ki: már 2014 óta, a Krím-félsziget és a két kelet-ukrajnai megye elfoglalása óta zajlik!

– Nekünk, akik nem értünk a politikához, jó volna, ha őszinte beszédeket hallanánk. Én buta vagyok és naiv, de Európa vezetői miért nem a békéért könyörögnek, miért olajat öntenek a tüzre?! – kérdezi még Trill, és Tóth László, aki az Örkeny-darabban Tótót játssza, tovább kérdez: – Svédországban egy magyar karmester akadályozta meg, hogy a koncert műsoráról levegyék Csajkovszkijt, csak azért, mert orosz. Volt, ahol egy orosz operaénekest lecseréltek ukránra. Akkor ne játszottuk Csehovot se! Hová vezet ez?

A színészek búcsúznak. Az ügyelő már másodjára hívja őket a színpadra.

*

– Ugyanaz, mint eddig – mondja Sin Edina, amikor azt kérdezem tőle, a színház vezetőjeként mi most a feladata. Hogy háborús viszonyok között mi volna a „mint eddig”? Az igazgatónő praktikusán fogalmaz: koordinálja az újságírók megkeresését, a hazautakat és a felajánlások fogadását, felhasználását. – A legfontosabb, hogy együtt maradjunk, hogy dolgozni tudjunk.

A szolidaritás számos jelét élhette meg a társulat. Örkeny István özvegye és a szerzői jogokat közvetítő cég is lemondott a jogdíjakról, így az előadás minden bevétele a menekülő társulatnak jut. Györkéné Gulyás Orsolya tatai magyartanár is azonnal gyűjtésbe kezdett a helyi református iskolában, és ötven diákkal jött megnézni a *Tóteket*. Utána személyesen adták át adományukat.

– Nemcsak rendhagyó irodalomóra volt ez, hogy a darabról, az előadásról beszéljünk, hanem valami több – eleveníti fel az élményt a tanárnő, aki szerint a gimnazista diákjai nem



Nemcsak kapnak, adnak is – a Tóték összes előadására pillanatok alatt elfogytak a jegyek | fotó: Eöri Szabó Zsolt

is akkor fogták fel igazán a háború valóságát, amikor a színészekkel válhattak néhány szót, hanem pár nap múlva, amikor befogadták iskolájukba az első kárpátaljai diákokat.

Minden segítségért, pénzbeli felajánlásért hálás a társulat, de nem segítségre várnak. Meg akarnak dolgozni azért, amit kapnak. Nagy terveik voltak az idén tavaszra, de február közepén a Covid miatt elmaradt legújabb előadásuk premierje, a *Függőnyt fel!* című vígjáték, pedig tavasztól már ezt akarták játszani. És ilyenkor kezdenek járni az iskolákba is a tantermi előadásaikkal.

Folyamatos újratervezés van napirenden.

– Ha dolgozunk, hasznosnak érezzük magukat, különben csak a helyzetünkön rágódunk – mondja Gál Natália. „Ha az ember agyát szabadjára hagyják, az a saját gondolatainak játékszere lesz” – idéz a Tótekből Ferenci Attila. Ők ketten Pesten már tudnak is dolgozni: *Az égigérő fa* című meseelőadásuk a Magyarság Háza közvetítésével tíz óvodába kapott meghívást.

Kétszemélyes előadásukkal bejárták egész Kárpátalját. Mesélik, hogy amikor az Ungvár közeli Császlócon játszottak, az iskola öt magyar kisdíákja közül egy még beteg is lett. Négyüknek játszottak. Pillanatkép a kisebbségi létből.

*

– Egy társulat addig létezik, amíg játszik – mondja Vidnyánszky. – Érkeztek felajánlások, hogy egy-egy beregszászi színészt foglalkoztatnának magyar társulatok. Nemes gesztus, de szétzilálná őket. Most a *Tóteket* tudják csak játszani, mert a többi előadás díszlete még odaát van. Autóval, kibusszal több fordulóval áthozhatják a díszletelemeket. Ez is a nők dolga lesz, mert csak ők járhatnak át a határon.

Már régen tervben volt, hogy Vidnyánszky Attila újra rendez az otthoniaknak egy előadást. A helyzet ezt is felpörgette: szinte azonnal elkezdtek próbálni *A helység kalapácsát*. Hogy legyen új produkció, ami új lendületet ad, és ami a következő években hozzájárul a megélhetésükhöz. A tervek szerint április közepére elkészül az előadás. Itt a Petőfi-év, a színházak folyamatosan jelentkeznék, hogy szívesen látják a beregszásziak új produkcióját.

Addig is dolgoznak. Ha lehet, játszanak. És várják, hogy hazamehessenek. Nem akarnak havi bérletet venni Pesten.

KORNYA ISTVÁN



Bánk bán – klasszikus mű kortárs felfogásban. Udvaros Dorottya Gertrudis szerepben (rendező: Vidnyánszky Attila, Nemzeti Színház, 2017)

Olvasni és/vagy nézni?

A tananyagban szereplő drámák megkedveltetése nem könnyű feladat – sem a tanároknak, sem a diákoknak. Mégis érdemes a kötelező klasszikusokat „kívánatossá” tenni. Hogy miként? Minya Károly nyelvész számos ezzel kapcsolatos dilemmát felvet, és olyan meglepő trükköt is említ, mint *Bánk bán* Europass-önéletrajza.

A kötelező olvasmányok érthetőségéről, netán azok átírásáról már régóta folyik a diskurzus, vita. Igaz, ez elsősorban a prózai művekre vonatkozik. Nógrádi Gergely két kötelező olvasmányt is átírt modern nyelvezetre, az egyik az *Egri csillagok*, a másik *A kőszívű ember fiai*. Nem újírta, nem zanzásította, hanem olyan formába öntötte, ami érthető egy mai tizenéves számára is. Gyakran felvetődik a kérdés: Miért kell ugyanannak a 15 regénynek kötelezőnek lennie 100 évig? A gyerekek azért nem olvasnak, mert nem olyan műveket adnak a kezükbe, amelyek lekötnek őket, amelyek valódi olvasmányélmények lehetnének. A vita során az is szóba került, hogy például az *Egri csillagok* csakúgy, mint a legtöbb kötelező olvasmány, nem gyerekeknek íródott. Ez azért nem jó érv, mert az általános iskolai irodalomóra nem gyermekirodalom-óra, a lírai alkotások sem a gyermekirodalom részei.

Nagyon fontos a művek közvetítése során a szövegmagyarázat, hiszen akár ötven éves periódusokban is

mérhető az a nyelvi változás, amely megértésbeli nehézséget okozhat bizonyos kifejezések esetében. Értelmezni szükséges a szavakat, fordulatokat, archaizmusokat.

A drámai kötelező olvasmányokat tekintve ugyanezzel a problémával elsősorban az *Antigoné*, a *Rómeó és Júlia*, a *Faust* esetében szembesülhetünk. (Az idegen nyelvű remekművek újrafordítása maibbá teheti a régi szövegeket, és a tanár – no meg a színházi rendező is – a maga ízlése szerint dönt: Arany János klasszikus vagy Nádasy Ádám új *Hamlet*-fordítását használja-e). A magyar klasszikusok közül a *Bánk bán*, a *Csongor és Tünde*, valamint *Az ember tragédiája* is komoly nyelvi kihívások elé állít tanárt és diákot, olvasót és nézőt. Madách művét véve, például a negyedik színben Ádám (Fáraó) hiába minden uralom és dicsőség az övé, így szól:

*Mindennek nincsen számra ingere.
Mint kénytelen adó jó, nem csatázok
Érette, nem köszönhetem magamnak.*

Szükség van a szöveg értelmezésére, az archaizmusok megmagyarázására, de ez nem csupán abból adódik, hogy a mű nyelvezete régies, hanem abból is, hogy összetett, esetenként metaforikus gondolatokat közöl. Fokozottan érvényes ez a *Bánk bán*-ra. Nádasdy Ádám, kitűnő műfordító, nyelvész elkészítette Katona művének a prózai „fordítását” párhuzamos közlésben, a könyv bal oldalán az eredeti szöveg szerepel, a jobb oldalon pedig a Nádasdy-szöveg (Magvető Kiadó, Budapest, 2019). Egy rövid ízelítő:

AZ EREDETI VERZIÓ

TIBORC

Míg tűrhetém, tűrtem becsületesen:
most már gazember is lennék, de késő –!
Ősz fő, kiszáradt kar: hová megyek?

A NÁDASDY-VÁLTOZAT

TIBORC

Amíg tudtam, tűrtem becsületesen;
most már beállnék gazembernek, de késő!
Ősz fejfel, elfonnyadt karral hová menjek?

Kevésbé jelentkezik értelmezési gond Ibsentől a *Babaszoba*, Brechtől a *Kurácsi mama* és Örkény Istvántól a *Tótek* című műve esetében.

Újabb kérdésként vetődik fel a kötelező olvasmánynak számító szindarabokkal kapcsolatban: előbb drámaként olvassák a diákok a művet, vagy előbb menjenek el megnézni a színházba, ha erre van lehetőség. Ha először színházlátogatóként ismerkednek meg a művel, akkor attól lehet tartani, hogy biztos nem olvassák el. Viszont a látottak alapján könnyebb a műnek az olvasás során történő értelmezése. A döntést az osztályt ismerve a tanárnak kell meghoznia, nem hiszem, hogy létezik mindenkinek egyformán jó recept.

A drámai művek megkedveltetésére az is jó módszer lehet, hogy az erre affinitást mutató néhány diák egy, a számukra érdekes, rövid részt dramatizál, és bemutatja az osztálynak úgy, hogy az előzményeket elmondja. Ezzel a kortársi közvetítéssel több tanuló is megnyerhető a mű olvasásának. Ezenkívül számos digitális feldolgozási módszer is létezik, amelyek a drámák olvasására ösztönözhetik a diákokat. *Bánk bán-búvárlatok* címmel jelent meg a Magyaróra folyóirat (1. évfolyam, 1–4. szám, 2019.), ebben többek között Deák Takács Szilvia középiskolai tanár írása. Arról számol be, hogy a Katona-mű értelmezését a tanulói aktivitás segítségével, valamint a klasszikus és a modern összejátsztatásával végeztette el. A Tankocka nevű feladattal, a learningapps segítségével az adott témában egy Legyen Ön is milliomos! játékot készített egy tanuló. Például: Találd ki, hogy mit jelent a megadott szó! Szugoly. A) falmélyedés B) eldugott hely C) szurok D) padlás. Ilyen feladatok megoldásakor használható Beke József Bánk bán szótára. A mindmaps programmal elkészíthető a dráma szereplőinek a gondolatátérképe. Ezenkívül a mű kulcsszavaiból szófelhők alkothatók, valamint átiratok például Petur monológjából, sőt a szereplők Europass-önéletrajzát is el lehet készíteni. Ugyanakkor jó módszer lehet az is, hogy a mű egy eredeti részletét dolgozzuk fel és értelmezzük alaposan. Ez történhet az órán a közös olvasás során. A fent leírt módszerek az összes nehezen befogadható drámai mű esetében alkalmazhatók.

Azonban úgy vélem, bizonyos fokig mindegy, hogy olvasás előtt vagy olvasás után, de mindenképpen az a jó, ha a diákok színházban is látják a tanult darabot. Hiszen a több irányból kapott impulzus erősítheti az élményt, és többretegűvé teheti a befogadást.

MINYA KÁROLY nyelvész



Hogyan törik a magyar nyelv a színpadon? Mitől eredeti és különleges a Bánya-szöveg, a Székely-replika? Melyik műben olvashatunk a százszázalékos katarzisemelésről? Minya Károly nyelvész számára a színház és a kortárs magyar dráma szívszerelem, így a foglalkozás és a szenvedély összekapcsolódásának a szülötte a Színház és nyelv – 50 írás a kortárs magyar dráma nyelvhasználatáról című kötet. A szerzőnek 2014 és 2021 között havonta jelentek meg írásai a Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda honlapján (www.e-nyelv.hu), ezek olvashatók a kötetben összegyűjtve, többek között Székely Csaba, Háy János, Egressy Zoltán, Pintér Béla, Kornis Mihály, Tasnádi István, Mohácsi István és Mohácsi János, Fazekas István és Onder Csaba drámáinak nyelvéről. Az elemzések pedig egészen új műfajt képviselnek: a szubjektív nyelvészetét.

*

Minya Károly *Színház és nyelv – 50 írás a kortárs magyar dráma nyelvhasználatáról* című új kötetének bemutatója a Magyar nyelv hete rendezvényén, április 14-én 15 órától lesz a Nemzeti Színházban.



Bíztak egymásban. Németh Antal, a Nemzeti Színház igazgatója a Nóra rendezése közben fotografálja főszereplőjét, Jávor Pált | fotó: Bojár Sándor (OSZMI)

Filmsztár a deszkákon

120 éve született Jávor Pál – egy évtized a Nemzetiben

Ősi, kirobbanó ereje, dübörgő fizikuma és plasztikus alakító készsége herkulési erővel viseli el a legnagyobb megpróbáltatásokat – írták Jávor Pálról. Kora egyik népszerűbb színésze és filmsztárja a Nemzetiben játszotta élete legjelentősebb színpadi szerepeit.

1935. június 1-jén a Nemzeti Színház új igazgatója „megpuccsolta” a Víg színházat. Németh Antal jelentős változásokat akart a Blaha Lujza téri társulatban, és ezért leszerződtette (többek között) a Víg legnagyobb sztárja- it: Dajka Margitot, Makay Margitot, Maklár Zoltánt, Rajnai Gábort, Somlay Artúrt, Tőkés Annát – és Jávor Pált is, aki ekkor éppen Párizsban nyaralt.

LELKESEDÉS ÉS SZERZŐDÉS

A francia fővárosban érte Jávort Németh ajánlata, mire lelkesedve írta: „Kívánom a legjobbat Neked, s ha egykor, úgy legyél te az, ami Paulay volt, reformátora egy olyan színháznak, ami nagyon megérdemli, hogy egészséges és becsületes színjátszásnak legyen az otthona, s ami előtt mi, tagok is levetett kalappal menjünk el. Nem akarok érzélgős lenni, de kegyetlenül bizsereg bennem egy boldogan feltörő teli szájú nevetés, ami egy kissé könnybe facsarodik el.”

A szerződés kézhez vétele után azonban nyoma sem volt ennek a lelkesedésnek: „Kedves Antikám! Most kaptam meg a szerződéseket, amiket érthető izgalommal vártam. Miután három évről van szó, végigraggtam magamat rajta, s olyan pontokat találtam, amiket én nem vállalhatok.” Közölte a feltételeit – jelentős gázsira tartott igényt, kérte, hogy a modern időkben játszódó darabokhoz is a színház csináltassa a ruhát, és hogy a nagy jövedelmet jelentő filmezést tegyék lehetővé számára. Németh minden feltételt elfogadott, mert tudta,

**„Jávör Pál, aki az egyik előadáson
játssza Peer Gynt szerepét, nagyon
megjavította róla alkotott véleményemet
őszinte és komoly játékaival.**

(Benedek Marcell)

hogy Jávorral „jó lóra tesz”, elég csak arra gondolni, hogy Márai *Kalandjában* háromszázötvenszer lépett színre Tökés Annával (míg a jelentős alakításnak számító *Peer Gynt* címszerepében mindössze nyolcszor). A korszak egyik legtündöklőbb filmcsillagát a Nemzeti társulatában foglalkoztatni minden pénzt megért az új igazgatónak, akinek mégis elsősorban Jávor tehetsége volt a legfontosabb.

Jávör ezek után mégsem a Nemzetiben kezdte meg az 1935–1936-os évadot. A Vígyszínház vezetőségének kérésére Darvas Lili partnereként még eljátszotta Molnár Ferenc *Nagy szerelem* című drámájának férfifőszerepét; s csak 1935. november 22-én lépett fel Boross Elemér *Ti szegény lányok* című művében a Blaha Lujza téren. Schöpflin Aladár a Nyugatban keményen megbíráta a darabválasztást, az újonnan érkezett tagok játékaról pedig ezt írta: „Sok sikert látott, kiforrott színészek, a Nemzeti Színházban is csak úgy játszanak, mint a Vígyszínházban.”

Hosszú ideig maga Jávor is úgy érezte, hiába lett a Nemzeti tagja, korábbi szerepkörét tölti be. „Legkedvesebb sikerem talán a *Thomas Paine* című darabban volt. Hogy miért? Mert ebben kaptam az első karakterszerepet. Azelőtt én is mosolygós szemű bonviván voltam, és ez a szerep volt művészpályám fordulópontja. Németh Antal vett magának olyan bátorságot, hogy jellemszerepet játszon velem.” Az igazgató csak fokozatosan bízta meg jelentősebb feladatokkal. 1936 tavaszán Shakespeare *Vízkeresztjében* a Bolondot játszotta – amivel megbukott. Meggyőzőbb volt Földes Imre *Ifj. Horváth Pál* című színművének címszerepében – egy mérnököt alakított (ezt a figurát több filmjében is megformálta, például a *Hyppolit, a lakájban*). A Pesti Hírlap kritikusa mégsem erre hívta fel a figyelmet: „Jávör Pálnak folyton tökéletesedő játéka külön



Jávör Pál és Bajor Gizi – Németh Antal igazgatása alatt a Nemzeti két meghatározó művésze és sztárja (Ibsen: Nóra, 1941, Nemzeti Színház, rendező: Németh Antal.) | fotó: Bojár Sándor (OSZMI)

élmény a közönségnek. A Nemzeti Színház színpadán a szerelmes és bonviván színészek legkülönbjei szerepeltek, s ezek sorában ma ismét a »legifjabb Lendvay Mártont« kell benne üdvözlönnünk, mert benne érvényesül legfinomabban a fiatal-ságnak könnyedsége, mely bravúrral siklik át a kényes és drámai helyzeteken.”

Ezek a sorok, melyek a reformkor legünnepeltebb művészehez hasonlították, bizonyára megerősítették abban, hogy helyesen döntött, amikor a Nemzetit választotta. Németh Antal pedig jó szerepekkel, köztük főszerepekkel sietett a kedvébe járni. Felléptette Kacsóh Pongrác *János vitéz* című daljátékának címszerepében (1936). Ráosztotta Sámson Mihályt Zilahy Lajos *Süt a nap* (1937) és Göndör Sándort Tóth Ede *A falu rossza* (1938) című művében. A film után 1939-ben a színpadon is megformálta Noszty Feri alakját a Mikszáth-regény kissé meghamisított feldolgozásában. S részese lehetett a Nemzeti Színház legsikeresebb előadásainak. *A két rókában*, Herczeg Ferenc vígjátékában Trill bárót (1937); Márai Sándor *Kalandjában* dr. Zoltánt (1940); Harsányi Zsolt *A bolond Ásvayné* című művében Ásvay Zoltánt (1942); *A kaméliás hölgy* című Dumas-darabban Armand-t alakította (1943).

A LEGFŐBB SZEREPEK

Három szerepéről bővebben kell megemlékeznünk. A *Rómeó és Júlia* 1941-es előadásáról szólva Benedek Marcell az Új Időkben megjelent kritikájában kiemelte: „Jávör meglepően jó,

Nőfaló vagy hű férj? A szívdöglesztő
filmsztár és a mindennapok embere. Jávor Pál
és Landeszman Olga szerelméről itt olvashat-
ók további érdekességek.





„Legkedvesebb sikerem” – mondta a Thomas Paine című darabban alakított újságíróról (1937) | fotó: Wellesz Ella (OSZMI)

a haldokolva is elméskedő, renaissance-ember, Mercutio szerepében.” Míg a Magyarországon Marconnay Tibor így jellemezte az alakítást: „Csupa sugárzó fölény és biztos férfiasság.”

Egy évvel később Henrik Ibsen *Peer Gynt* című drámai költeményének premierje után Benedek Marcell még nagyobb elismerésének adott hangot: „Jávor Pál, aki az egyik előadáson játssza *Peer Gynt* szerepét, nagyon megjavította róla alkotott véleményemet őszinte és komoly játékaival.” Ez a kijelentés azonban kétélű, hiszen annak is emléket állít, hogy Jávor színészi tehetségét csak nehezen ismerték el a kritikusok. Baróti Géza lelkes sorai a Színházi Magazinban *Az igazi Peer Gynt* című írásában kivételnek számítottak: „Ez a klasszikusan nagy feladat kioldotta Jávorból a filmbákványi szleng merev kötőanyagát, hogy e csodálatos sorokba burkolt tündöklő emberi kaland során megmutassa jellegszínészi erejét. A felújítás második döntő dokumentuma Jávor mellett szól, aki igazolja szigorú, de igazságos és jó szemű kritikusainak azt a régen vitatott állásfoglalását, hogy ősi, kirobbanó ereje, dübörgő fizikuma és plasztikus alakító készsége herculesi erővel viseli el a legnagyobb megpróbáltatásokat.”



Jávor a Nemzeti egyik legnagyobb sikerét, A kék rókát író Herczeg Ferencsel beszélget | fotó: Bojár Sándor OSZMI

Jóval visszafogottabb Schöpflin Aladár, amikor Ibsen *Nóra* című darabjának nemzeti színházi előadását taglalta a Magyar Csillagban, s meglepően hosszan elemezte Jávor játékát: „Ebben a népszerű színészben sokszor találtunk okot a kételkedésre, most meggyőzőtt, hogy beljebb is tud jutni a felületnél. Kiváló diszkrécióval játszik, egy mozdulatnyit sem hangsúlyozza ki tábeszt, csak annyit mutat belőle, amennyi okvetlenül kell. Beszédében, hangjának szinte hangsúlyok nélküli monotonijában benne van az egész ember, búcsúzása az élettől, készülődése a halálra. Mindebben semmi lágyág és érzelmesség – ez a Rank valóban férfi.”

FILM KONTRA SZÍNHÁZ

Az eddigiekből úgy tűnik, mintha harmonikusan alakult volna a Nemzeti Színházban Németh Antal és Jávor Pál kapcsolata. A színész jobbnál jobb feladatokat kapott, szinte állandóan játszott, és szép sikereket aratott. A színház direktora azonban nehezen viselte, hogy a társulat vezető művészeinek filmezése komoly gondot okoz a repertoár összeállításában. Arról nem beszélve, hogy egy-egy fárasztó forgatás után Jávor nehezebben tudott az esti előadáson helyt állni. Bános Tibor Jávor Pálról szóló, 1978-ban megjelent könyvében közölte Németh Antalnak azt a levelét, melyben az igazgató határozottan megtiltotta színészének, hogy két szerepet eljátsszon: „A legkevesebb, amit [...] mint a gondjaimra bízott Nemzeti Színház igazgatója, kötelességemnek érzek megtenni az, hogy a [...] a *Fűszer és csemege* című filmben való további közreműködését megtiltom. Egyben közlöm, hogy a Nemzeti Színház művészi érdekeire való tekintettel a Művész Úr színészi képességeinek korlátlan kihasználásához beleegyezésem nem adom. A próbák abszolválása, a szerepek tanulása, az esti fellépések olyan fizikai

és szellemi kondíciót kívánnak, amelyet lehetetlen megterhelni olyan fokú egyéb munkavállalással, amilyen az lenne például, hogy a *Gül Baba* című filmben újabb férfifőszerepet eljátszon.” Ám valahogy ezek az alkotások mégis Jávor Pállal a főszerepben készültek el.

MAJORNAK NEM KELLETT

Amilyen romantikusan kezdődött Jávor Pál és a Nemzeti Színház kapcsolata, olyan tragikusan ért véget. Jávor, mivel nem volt hajlandó elválni zsidó feleségétől, Landesmann Olgától, a szélsőjobboldal céltáblájába került; s Kiss Ferenc, a Nemzeti Színház akkori igazgatója és elvbáratái mindent elkövettek, hogy elhallgattassák. A közvélemény 1944. április 14-én megdöbbenve értesült arról, hogy a Színház- és Filmművészeti Kamara Jávort azonnali hatállyal hat hónapra minden szerepléstől eltiltotta. A hírt – ahogyan Bános Tibor idézett könyvében olvasható – a Pest című napilap így kommentálta: „Az ítélet mögött egy hosszas, politikai jellegű eseménysorozat húzódik meg. Jávor Pál, akit az utóbbi időben baloldali gondolkodásáról ismertek meg, ellentétbe került Kiss Ferencel, akinek szobrát közös öltözőjükben összetörte. Egy másik alkalommal a színiakadémia statisztáló növendékei előtt, a Nemzeti Színház színpadán súlyosan sértő kijelentéseket tett Kiss Ferencre, amelyeket az akadémisták egyöntetűleg visszautasítottak, és jelentettek a Színészkaránál.”

Ezzel azonban a népszerű művész megpróbáltatásai nem értek véget. A nyilas hatalomátvétel után letartóztatták, és a sopronkőhidai börtönbe vitték. Innen Németországba került, ahonnan csak 1945 júniusában érkezett haza. Egy ideig még tagja volt a Nemzeti Színháznak – de az új, kommunista igazgatótól, Major Tamástól nem kapott szerepet. 1946-ban Amerikában próbált szerencsét – kevés sikerrel. Az 1956-os izraeli turnéján keresték meg magyar diplomaták azzal, hogy térjen haza, ami a következő évben meg is történt. Ám Major akkor sem volt hajlandó visszavenni a Nemzetibe, csak 1959-ben szerződött, amikor a színész már halálos beteg volt, színpadra már nem léphetett

GAJDÓ TAMÁS

Sokak szemében a Peer Gynttel bizonyította komoly tehetségét. A képen Gobbi Hilda partnereként. (Ibsen: Peer Gynt, 1941, Nemzeti Színház, rendező: Németh Antal) | fotó: Bojár Sándor (OSZMI)



Kotnyek Antal (Fortepan) felvétele 1957-ből

JÁVOR PÁL

(Arad, 1902. január 31. –
Budapest, 1959. augusztus 14.)

Az 1930-as és 40-es évek legcsillogóbb sztárja, a korszak férfiideálja. A szűkös körülmények közül elsőköt otthonról, hogy színész legyen. A pesti színiakadémiáról kicsapták, 1922-ben az Országos Színészegyesület Színészképző Iskolájában végzett. A fővárosi pályakezdés után Székesfehérvár, Szeged következett, 1928-tól újra Pesten játszott.

1931-ben szerepel az első két magyar hangosfilmben: *A kék bálványban* és *a Hyppolit, a lakájban*. 1947-ig majdnem nyolcvan magyar filmben játszott, köztük olyanokban, mint a *Halálos tavasz*, a *Nosztalgia* Tóth Marival, a *Dankó Pista*, a *Tóparti látomás*.

1930–1935 között a Vígszínház, 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház tagja. 1944-ben a nyilasok Sopronkőhidára, majd Bajorországba vitték, ahol amerikai hadifogságba esett. Hazatérése után egy-egy szerepet kapott csupán. 1946-tól Amerikában egy magyar társulatban játszott, 1950–1951-ben Hollywoodban két filmben kisebb alakítása volt. 1956-ban Izraelben vendégszerepelt. 1957-es hazatérése után előbb a Petőfi, majd a Jókai Színházban, a Kamara Varietében játszott, több helyen fellépett az országban is. 1959-ben halálos beteg szerződött a Nemzeti Színház, ahol már nem lépett színpadra.

POÓS ZOLTÁN

Kései sirató

A színház szónak különös csengése volt Budapesttől kétszáznegyven kilométerre, a román határ közvetlen közelében, Battonyán, ott, ahol véget ért a világ, mert vége kellett hogy legyen, ott, ahol a szélességi és hosszúsági fokokkal megjelölt világvégi pusztát őrtnyokból őrzik. A határ közelében tilos volt biciklizni, *lelőhetnek a románok*, de a Fiú valahogy mindig itt, a Százazér határszakaszánál kötött ki. Olyan nagy fát keresett, ami remek háttérrel adhat egy igazi westernfilmnek, ahová el lehet rejteni az Ezüst-tó minden aranyát. És persze a filmje jobb lenne, még *Az ördögi Roy Slade*-nél is.

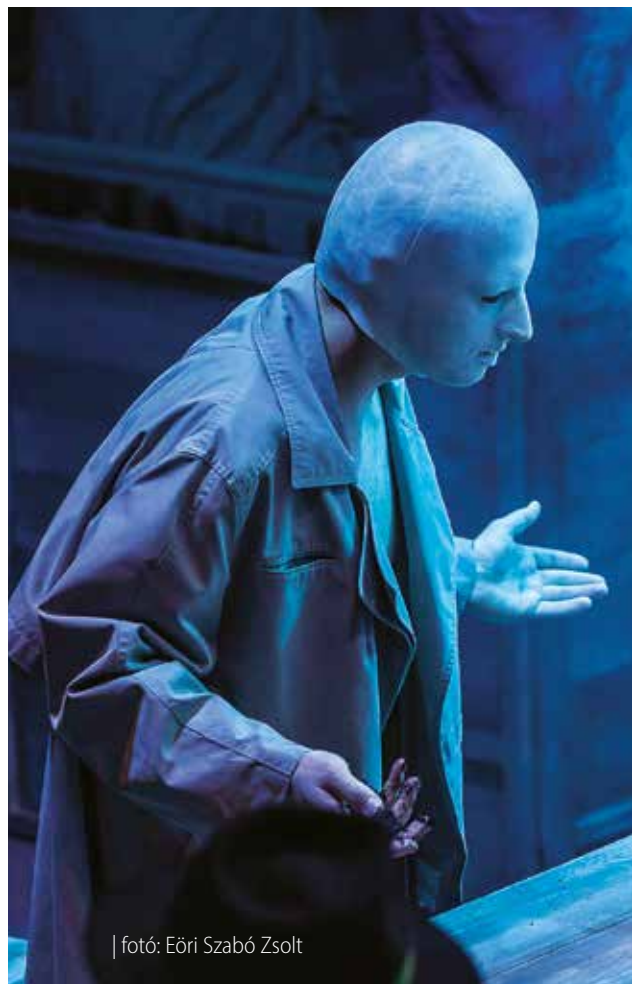
A Fiú 1978 körül azt gondolta, hogy ha már nem lehet a Vadnyugaton, ha nem lehet ő az Ördögi Roy, akkor legalább filmet forgassanak itt, a román határ melletti világvégen. A forgatócsoportokat megszokta, minden év szeptember 23-án átadtak valamit a szülővárosában, a battonyai származású külügyminiszter, Puja Frigyes jelenlétében. Ilyenkor megjelentek a híradósok, a Békés Megyei Népújság munkatársai, sokszor a csinos tévébemondónok ültek az egykori Korona szálló dísztermében, ott, ahol 1958-ban a Fiú apja először kérte fel táncolni a Fiú anyját, azaz a Fiú története is ott kezdődött, ahol éppen Endrei Judit, a szépséges, meleg tekintetű műsorvezető köszönt be a budapesti stúdióba.

A Fiú tehát egyszerre volt a világ közepén, és a világ végén.

Ugyanezt a kettőséget érezte később, már kamasz korában, amikor kék Csepel biciklijét hajtotta a sáros kövesúton, magával a kezében a Kraftwerk *Trans Europe Express* című albumát hallgatta. A sárban úgy billegett a bringa, mintha egy félig kiszáradt, mocsaras tómederben kellett volna balettoznia. És közben a *The Hall Of Mirrors* énekelt... Mintha egy stúdiósínpadon állna, valahol Budapesten, a díszlet pedig maga lenne ez a bizonyos tükörterem.

A young man stepped into the hall of mirrors / Where he discovered a reflection of himself.

Bordó színű, napverte sátoztetős házak előtt hajtott el, az épületek háromsztatú ablakaikat fehér fürdőszo-



| fotó: Eöri Szabó Zsolt

ba csempék keretezték. Kifordított tükörtermek. Senki sem volt az utcákon. Vajon kinézett ilyenkor valaki az ablakon? Senki nem lepődne meg rajta, ahogy azt is tudomásul vette az *utazóközönség* a hajnali buszra várva, amikor a Czene kocsmánál, a buszmegálló fölött elhúznak a vadlibák. *Elhúzni, mint a vadlibák*, jutott eszébe mindig, amikor megpillantotta a bányatavak felé repülő madarakat. A Fiú néha színielőadást is látott, mert a művelődési házban a tudósűrések és a tornaórák mellett voltak ifjúsági előadások is, például a *Csodálatos tűzszerszám*. A fa odvába rejtett kincsek addig is foglalkoztatták a képzeletét, de a darab után minden fában varázslatot látott. Ha nem tűzött volna be a nagy ablakokon a fény, mint valami napkitörés, ha nem ült volna a teremben több száz általános iskolás, ha nem ismerte volna fel a farsangi bál egykedvűen lógó girlandjait, talán becsukta volna a szemét ijedtében, de annyira megigézte a tűzszerszámot követelő, kígyóvá változott boszorkány, hogy félni is elfelejtett.

Egy ideig minden öregasszonyban a boszorkányt látta, és persze minden vastag törzsű, odvas fát kincsekkel teli rejtekhelynek, ahová vagy eldugták az Ezüst-tó kincsét vagy Andersen titokzatos tűzszerszámát. A legkülönö-



**„A Fiú leült a fa alá,
rágyújtott egy Fecskére,
aminek füstjét a meztelen
nőre fújta. *Sugar Baby*
Love – dűnnyögte, és azt
képzelte, hogy ez nem
a valóság...**

sebb fa mégis a Fő tér mögötti parkban volt. Egy nyír, melynek a törzsébe tökéletes alakú, hatalmas mellű meztelen nőt véstek, aki titokzatosabb volt a tűzszerszámnál is.

A Fiú leült a fa alá, rágyújtott egy Fecskére, aminek füstjét a meztelen nőre fújta. *Sugar Baby Love* – dűnnyögte, és azt képzelte, hogy ez nem a valóság, hanem egy film, amelyben Bordán Irént próbálja elhívni, hogy igyanak meg egy pohár Pepsit az érparti bisztróban. Közben lepöckölte a hamut az avarral teli fűbe. A lombok alatt egy díszköves kőpadka futott végig, egészen a szovjet katonák sírjáig. Minden gyerek tudott a *világra szóló botrányról*, arról, *hogy egy meztelen nő gyalázza meg Philip Gyenyiszovics Kíva katonáinak örök nyugalalmát*. Tudniuk kellett a tanács dolgozóinak is – a Tanácsháza éppen szemben volt a parkkal –, de senki nem csinált semmit, évekig ott állt a fa, az egyre vastagodó törzsén az egyre kövérebbé váló növel.

A Fiú is vágyott tűzszerszáma, leginkább egy olyan öngyújtóra, ami teljesíti a kívánságait, hogy legyen mindig nyugati cigarettája és legyenek lányok is, akikkel rágyújthat. Az ekkor tízéves Fiút beutalták a Mezőhegyes melletti úttörőtáborba, ahol végre igazi színész lehetett. Már az első nap megismerkedett a Lánnal, *játszotta az agyát*, a Lánnak is feltűnt, de a Fiú nem tudta, hogyan közelítsen hozzá. Elhatározta, hogy éjjel

alvást színlel, közben magában beszél, majd a Lányt szólítgatva felriad. Olyan jól sikerült az előadása, hogy másnap a Lány fülebe is eljutott a történet, és persze ő volt az egyetlen, aki nem hitte el, hogy olyan nagy hatást képes gyakorolni, hogy pár óra múlva önkívületben kiabálják a nevét.

És ezután jött a tábori *Breki-show*, amelyben a Fiú volt Breki. A jelenetek nagy részét is ő írta, még békatalpat is szerzett. Ekkor tapasztalta meg, milyen a fatalizmus, hogy *most már úgyis mindegy, ha el kell veszni a harctéren, hát legyen, visszakozni nem lehet*. Be kellett öltöznie, nincs kapituláció, be kellett tanulnia a szerepet, a nőügy után már nem lehetett újból lázálmot szimulálni. Ki kellett állni, hogy *ide löjtek*. Végül nem volt lámpaláza, az sem izgatta, hogy elment az áram, amikor meg kellett volna szólalnia a *Manamanának*. Olyan némaság volt a tábor szabadtéri színpadán, mint a városszéli Béke park T-34-es tankjában, amikor először gyújtott rá. Mert ha *égni fog, mint a rejsztág*, hát az sem olyan nagy baj, csak legyen már túl rajta. Ráér majd *ezen az egészen* gondolkodni, amikor issza az alutásakos Sióját, amit a délelőtti bátorságpróbán adtak.

Színésznek lenni, amikor el kell szavalni a *Kései siratót* az iskolai ünnepségen, ez az igazi feladat, nem a cirok fejelése a háztájiban. Az előadók kiválasztásánál fontos volt, hogy a diák talpraesett legyen, jó svádájú és jó tanuló. Rossz tanuló *eleve* nem szavallhatta el Kosztolányi *Zászlóját* sem. Szavalni kitüntetés volt, 4/5 feletti osztályzat volt a belépő. A *suli rossz lánya*, aki hetedikes létére a bejárós gimis fiúkkal ücsörgött a buszváróban, *aki korán kezdte*, már nem szavallhatta a járási versenyen, hogy *harminchat fokos lázban égek mindig, s te nem ápolasz, anyám*.

A Fiú csak azt bánta, hogy nem ajánlotta fel a Lánnak, hogy szavalja el ő a *Kései siratót*, hogy nyolcadikban már nem akart leereszkedni a korhadt fába, hogy felhozza a tűzszerszámot, hogy nem kérdezte meg a Lánytól, hogy melyik városba megy továbbtanulni, és bánta azt is, hogy később már nem szavalt, hogy sok más vágyával együtt ezt is örökre elfojtotta magában.

KIÁLLÍTÁS

„NEMES NYOMOKON...”

KOLOZSVÁROTT 1821. MÁRCIUS 12-ÉN nyílt meg az első magyar kőszínház. Két évszázad története képekben és dokumentumokban, színháztörténeti társasjátékkal és múzeumpedagógiai foglalkozásokkal.

szerdától vasárnapig 14–18 óra között | BGM
a belépés ingyenes

KIÁLLÍTÁS

„EMBERNEK RÖPÜLNI BOLDOGSÁG”



„A SZÍNÉSZ HALÁLA UTÁN” csak emlékek maradnak – írta az 1931-es születésű Latinovits Zoltán. Mi van a Latinovits-legendán túl? Mi volt az öntörvényű művész és a társadalmi-politikai valóság viszonya?

szerdától vasárnapig 14–18 óra között | BGM
a belépés ingyenes

FILMVETÍTÉS ÉS BESZÉLGETÉS

PATAKY KÁLMÁN (1896–1964) operaénekesnek állít emléket a Von Pataky: a nagy magyar tenor című film. Vendég Csermák Zoltán zenekritikus, a film rendezője.

április 6. – 18 óra 30 | BGM
belépő: 1000 Ft

VILLAKONCERT

VOJTEK JAN Fischer Annie-ösztöndíjas zongorista hangversenye: Dohnányi, Janáček, Liszt.

április 20. – 18 óra | BGM
belépő: 1000 Ft (diák: 500 Ft)

VILLASÉTA

BAJOR GIZI EGYKORI OTTHONÁBAN

április 22. – 19 óra | BGM
belépő: 2000 Ft

Regisztráció: szebenyi.agnes@oszmi.hu | a sétát csak 14 éven felüli látogatóinknak ajánljuk

SZAKMAI NAP PEDAGÓGUSOKNAK

A LATINOVITS ZOLTÁNNAK szentelt kiállítás és a hozzá kapcsolódó középiskolás programok bemutatása.
Regisztráció, bejelentkezés: gerecs.katalin@oszmi.hu

április 27. – 17 óra | BGM
a belépés ingyenes!

MÚZEUMI TEADÉLUTÁN

„AZ ÓPERENCIÁS TENGEREK IS TÚL” – magyar színészek Amerikában. Tárlatvezetés – érdekességek, gondolatébresztő történetek.

április 28-án – 15 óra | BGM
belépő: 1000 Ft (Hegyvidék-kártyával: 500 Ft)

FÉNYBŐL SZÓTT MESÉK:

TÜNDÉRSZÉP ILONA ÉS ÁRGYÉLUS



ÓVODÁSOKNAK ÉS SZÜLEIKNEK: barangolás a mesék, a muzika világában Kecskés Karina színész-drámapedagógussal és Fehérvári Lilla előadóművésszel.

április 30. – 10 óra | BGM
belépő: 500 Ft (3 év alatt ingyenes)

REJTÉLY A VILLÁBAN

CSALÁDI PROGRAM a Bajor Gizi egykori házában gyerekeknek és szüleiknek.

április 30. – 18 óra 30 | BGM
a belépő felnőtteknek: 1000 Ft, 14 év alatt 500 Ft

regisztráció: gerecs.katalin@oszmi.hu | a program 7 éves kortól ajánlott

ÉVFORDULÓ • NEMZETI 20



fotók: Eöri Szabó Zsolt



2002. március 15-én nyílt meg az új Nemzeti Színház a Duna-parton. A huszadik évforduló alkalmából az épület megszületésére, az első előadásra, Az ember tragédiájára, az építetőre és első igazgatóra, Schwajda Györgyre emlékező tárlatok nyíltak a Nemzeti Színházban. A születésnapon felavatták a Nemzeti Blaha Lujza téri épülete előtt egykor állt ikonikus „randióra” mását. Kulisszajárás keretében járhatták be az érdeklődők a színház „láthatatlan” tereit, nézhettek gyorsítottzést és rögtönzéseket, találkozhattak Siklós Mária építésszel és a nyitóelőadás rendezőjével, Szikora Jánossal is.





Márton Emőke-Katinka, Szarvas József, Söptei Andrea
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

„**A Nemzeti egyik alapfeladata,
hogy előadásaival ellátogasson
a külhoni magyar közösségekhez.**

A Sára asszony Nagyszalontán

Arany János születésnapján, március 2-án a költő szülővárosában, Nagyszalontán vendégszerepelt a Nemzeti Színház. A Sára asszony című előadás a helyhez és az alkalomhoz is illik: a darab a költő születésének drámai történetéről szól.

– Régóta terveztük, hogy a *Sára asszonyt* elvisszük Nagyszalontára, Arany János szülővárosába, de mint olyan sok mindent, a Covid-járvány ezt is megakadályozta. Hogy végül éppen a születésnapon játszhatunk, nagy öröm számunkra – fogalmazott üzenetében Vidnyánszky Attila rendező, a Nemzeti Színház igazgatója. Hozzátette: a Nemzeti egyik alapfeladata, hogy előadásaival ellátogasson a külhoni magyar közösségekhez. Így volt ez 2013-tól éveken át, amikor Tamási Áron *Vitéz lélek* című előadásával beutazzák az egész Kárpát-medencét.

A *Sára asszony* a marosvásárhelyi Spectrum Színházzal közös produkció, amelyben nemzeti és erdélyi művészek együtt játszanak. Az előadás a 2019-es bemutatója óta járt Marosvásárhelyen, Gyulán, Vasváron, Viszákon és Szatmárnémetiben. Meghívást kapott a kortárs magyar drámák debreceni DESZKA fesztiváljára és a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiváljára is, ahol Söptei Andrea a legjobb női főszereplő díját kapta. A produkció történetének kiemelkedő alkalmá volt a nagyszalontai vendégjáték.

A 205 éve született költőre a szalontai Arany-portánál tartott ünnepséggel és Kaláka-koncerttel emlékeztek március 2-án. Útjára bocsátották a Petőfi Irodalmi Múzeum és Nagyszalonta által közösen alapított Arany János alkotói ösztöndíját. Este pedig a Zilahy Lajos Művelődési Ház nagyterme teljesen megtelt, mintegy háromszázan jöttek össze, hogy megtekintsék a Nemzeti Színház vendégjátékát.

Arany János szüleiéről és az őket körülvevő kis közösségről szól Döbrentei Sarolta drámája. A család életét beárnyékolja a gyász, hiszen egymás után veszít el gyermekeiket. A miértet keresik. Hogyan lehetne ezt a csapássorozatot túlélni, elfogadni az elfogadhatatlant, feldolgozni a feldolgozhatatlant. Miközben újabb és újabb gyermekáldásban van részük, ez egyúttal mindig állandó szembesülés a tragédiával. A veszteség folyamatos rettegést szül, hogy az újonnan fogant magzat megmarad-e. Hosszú utat járnak be a végkifejletig: Jánoska megszületéséig...

RÁTÓTI ZOLTÁN – KOSSUTH-DÍJ

Jászai Mari-díjas, Érdemes művész, Magyar Művészeti Akadémia tagja. Cegléden született 1960-ban. 1983-ban végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán Horvai István és Kapps Dezső osztályában. Pályáját a József Attila Színházban kezdte, ahonnan 1990-ben egy évadra a kaposvári Csiky Gergely Színházba szerződött. 1991–1996 között a Budapesti Kamaraszínház tagja volt. 2000-ig szabadúszóként dolgozott, majd a Szolnoki Szigligeti Színházban folytatta. 2002 és 2011 között, 2016-tól újra a Nemzeti Színház társulatának tagja. Közben a kaposvári Csiky Gergely Színházat igazgatta.

2006 és 2011 között az őrségi kistelepülés, Magyarföld polgármestere volt, ahol templomot épített, fesztivált szervez. A Magyar Művészeti Akadémia színházművészeti tagozatának vezetője, a Színház- és Filmművészeti Egyetemet fenntartó kuratórium tagja, 2022 elejétől az egyetem rektora.

A 2021/22-es évadban *A Mester és Margarita*, *A kassai polgárok*, *a Tizenhárom almafa*, *a Médeia*, *az Egri csillagok* és *a Csíksomlyói passió* előadásokban látható a Nemzeti Színházban.

**SZÜCS NELLI – KIVÁLÓ MŰVÉSZ**

Jászai-díjas, Érdemes művész. A mai Ukrajna területén lévő Tiszaújfalakon született, anyai részről orosz származású színésznő 1993-ban végzett az Állami Karpenko-Karj Színház- és Filmművészeti Főiskolán Kijevben. Azóta Vidnyánszky Attilával dolgozik: máig a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház tagja, a 2006 és 2013 között a debreceni Csokonai Színház társulatában töltött évek után, 2013 óta a Nemzeti Színház tagja.

A 2021/22-es évadban *Az ajtó*, *a Médeia*, *az Álomgyár*, *a Részegek*, *a Csongor és Tünde*, *a Fedák Sári*, *a Körhinta*, *a Tóték*, *a János vitéz*, *a Fodrásznő*, *a Csehov egyfelvonásos komédiák* előadásokban látható a Nemzeti Színházban.

BERETTYÁN NÁNDOR – JÁSZAI MARI-DÍJ

Gyermekkorát Balmazújvárosban töltötte. 2011-ben érettségizett a debreceni Ady Endre Gimnáziumban. Egy évet tanult a Debreceni Egyetem magyar szakán. 2017-ben végzett a Kaposvári Egyetem színész szakán Vidnyánszky Attila osztályában. 2017 óta a Nemzeti Színház társulatának tagja. Rendezőként is dolgozik, 2021 óta a budapesti Karinthy Színház igazgatója. Első regénye JHVH – a név tavaly jelent meg.

A 2021/22-es évadban *a Rómeó és Júlia*, *a Leánder és Lenszirom*, *a Rocco és fivérei*, *Az ember tragédiája*, *az Egri csillagok*, *a Csíksomlyói passió*, *az Éden földön*, *a Körhinta*, *az Isten ostora* és *a János vitéz* előadásokban látható a Nemzeti Színházban. Rendezései a Nemzetiben: *A ságó*, *Forró mezők*.



ÁPR. 6. | ISTEN BOLONDJA

BERECZ ANDRÁS-EST » Jókendvű és szomorú, tanulságos és mulattató történetek híres okosbolondokról – a feketelábú indiánok szent embereiről és a nagymágocsi Felicián atyáról, Shakespeare alakjairól, Barát Jóskáról és Hazug Pista bácsiról.

mikor? hol?

április 6. – 19 óra 30 | Kaszás Attila Terem



ÁPR. 9. | FEDÁK SÁRI

SZÜCS NELLI ESTJE » Fedák volt „A” primadonna. Sztár Pesttől New Yorkig. Megjárta a siker csúcseit és a történelem poklát. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

április 9. – 19 óra 30 | Bajor Gizi Szalon



ÁPR. 11. | VERSÜNNEP

FESZTIVÁL ÉS DÖNTŐ » Vers- és prózamondás, énekelt vers, versmegzenésítés, tánc és film kategóriákban nem hivatásos előadóművészeknek az egész Kárpát-medencéből.

*Ingyenes, de regisztrációhoz kötött program:
szervezes@nemzetisinhaz.hu*

mikor? hol?

április 11. – 15 óra | Kaszás Attila Terem

RÁHANGOLÓ ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

RÁHANGOLÓ az előadások előtt

április 8. – Agón (18 óra 15)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ az előadások után

április 28. – Részegek

A pontos helyszínről érdeklődjön a színházban



Jelenet a Részegekből

ÁPR. 12. | HOBO

FÖLDES LÁSZLÓ ESTJE: „József Attila műveit úgy olvasom, mint a szent könyveket, és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva.”

Tudod, hogy nincs bocsánat

március 19. – 19 óra 30 | Kaszás Attila Terem



ÁPR. 14. | MAGYAR NYELV HETE

A SZÍNHÁZ NYELVE » Minya Károly új könyve, a 150 éves a Magyar Nyelvőr és az újonnan indult Uránia című folyóirat bemutatása, az Élő magyaróra program ismertetése is szerepel a Magyar nyelv hete ünnepi eseményeinek nyitányán.

mikor? hol?

április 14. – 15 óra 30 | Nemzeti Színház, nézőtéri társalgó



ÁPR. 25. | PUSTOL A HÓ

SZARVAS JÓZSEF ESTJE » Szarvas József, immár hatvanon túl, egy pillanatra megáll, visszanéz, hogy találkozzon önmagával: a tanyasi kisfiúval, a debreceni henteslegénnyel és segédszínésszel...

mikor? hol?

április 25. – 19 óra 30 | Bajor Gizi Szalon



| fotó: Civertan Bt.

KIÁLLÍTÁSOK | 20 ÉVES AZ ÚJ NEMZETI

KÉT ÉVTIZED SAJÁT OTTHONBAN » 2002. március 15-én nyílt meg a Duna-parton álló Nemzeti Színház új épülete, amelyet két fotókiállítással idézünk meg: a különleges építészeti koncepció és a nyitóelőadás, Az ember tragédiája születésének bemutatásával. Külön tárlattal tisztelgünk az építést irányító első igazgató, Schwajda György emléke előtt is.

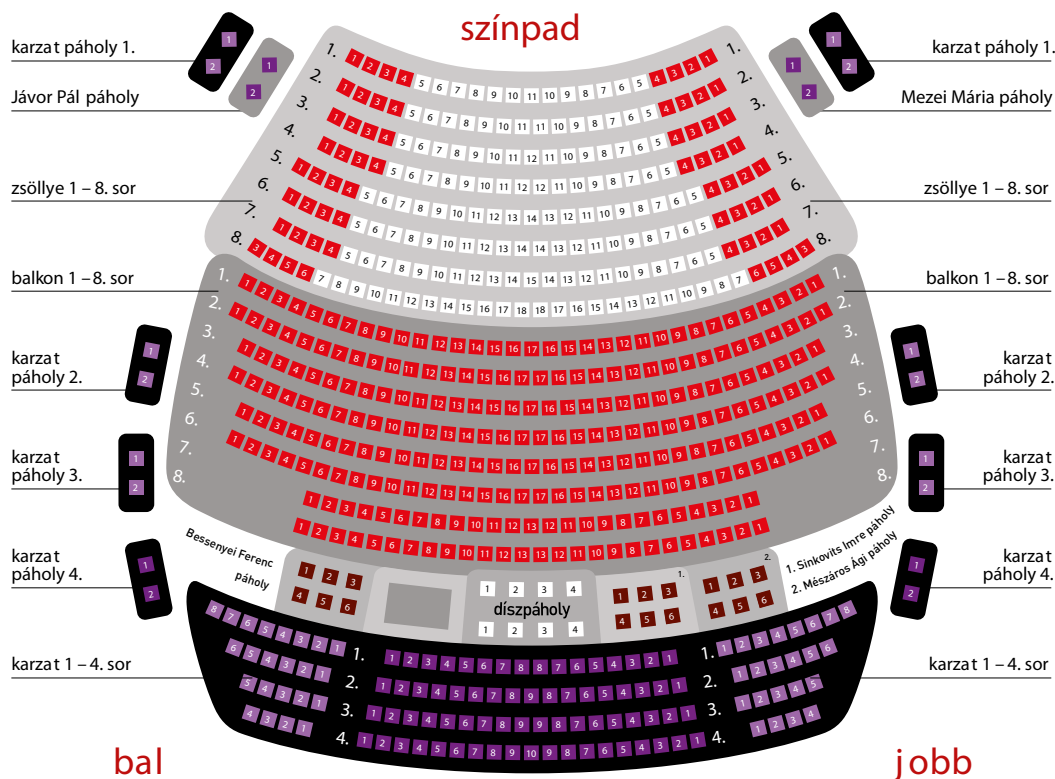
mikor? hol?

megtekinthető az előadások előtt egy órával a Nemzeti Színház első és második emeletén

Olvasson színházat!
www.nemzetiszhaz.hu/magazin



JEGYEK, KEDVEZMÉNYEK



Nagyszínpad jegy

1. Árkategória 2. Árkategória 3. Árkategória 4. Árkategória

JEGYÁRÁK

1. kategória **3800 Ft** 2. kategória **3000 Ft** 3. kategória **2100 Ft** 4. kategória **1800 Ft**

Stúdiószínpadok (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon): **3000 Ft**

ÖT NAP ELŐNY! Aki bérletvásárláskor megadja az e-mail címét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ,** hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

BŐVEBB JEGY- ÉS BÉRLETINFORMÁCIÓK

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: (+36 1) 476 6868
e-mail: jegy@nemzetisinhaz.hu
 szervezes@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás

H–P: 10–18 óra | Szo–V: 14–18 óra, illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

Jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu
www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

PEDAGÓGUSOKNAK, DIÁKOKNAK!

A csoportos diákjegyénél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákberletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

A **NEMZETI A DIÁKOKÉRT** program ingyenes előadásairól információ a jegy@nemzetisinhaz.hu címen és a jegyirodában kapható.

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

VÁLTSON BÉRLETET A 2021/2022-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is! Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásokat tetszése szerint választhat. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25%-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra

8 900 Ft

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra

6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra

6 000 Ft

LATINOVIITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra

4 500 Ft

VÁLASZTHATÓ ELŐADÁSOK LISTÁJA

NAGYSZÍNPAD

Póka Egon – Tátrai Tibor – Földes László Hobo: **VADÁSZAT** • Mihail Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** • Józsa Péter Pál: **AGÓN** • Euripidész: **BAKKHÁNSNÖK** • Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA** • Csiky Gergely: **BUBORÉKOK** • **ROCCO ÉS FIVÉREI** – A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján • Molière: **TARTUFFE** • **TIZENHÁROM ALMAFA** – Trianoni utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján • Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** • Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** • Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN** • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádaszy László – Zs. Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA** • Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK** • Bánffy Miklós A Nagyúr című drámája nyomán: **ISTEN OSTORA** • Ivan Viripajev: **ÁLOMGYÁR** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Szabó Magda: **AZ AJTÓ** • Tennessee Williams: **ÜVEGFIGURÁK** • Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** • Márai Sándor: **A KASSAI POLGÁROK** • Euripidész: **MÉDEIA** • Lope de Vega: **A KERTÉSZ KUTYÁJA** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** • Berettyán Nándor: **A SÚGÓ** • Móricz Zsigmond: **FORRÓ MEZŐK** • Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA** • Katona József: **BÁNK BÁN** • Szergej Medvegyev: **FODRÁSNŐ** • Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** • Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!** • Ivan Viripajev: **RÉSZEGEK** • Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR** • Örkény István: **TÓTÉK** • Szigligeti Ede: **LILIOMFI** • Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY** • Georg Büchner: **WOYZECK** • Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA** • Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** • Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL** – Mezei Mária • **FEDÁK SÁRI** • Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ** • Berecz András **ÖNÁLLÓ ESTJEI** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

» A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólók, a helyfoglalás az érkező sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a premierekre és egyes vendéglőadásokra.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek, és legkésőbb 2022. április 30-ig válthatók be.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le jegyeiket a Nemzeti Színház

pénztárában. A bérletes jegyek online is kiválthatók.

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

HAVI MŰSOR

	Nagyszínpad	1 P	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
	Gobbi Hilda Színpad	1 P	19:00	Macskajáték Örkény István
	Gobbi Hilda Színpad	2 Szo	15:00	Macskajáték Örkény István
	Nagyszínpad	2 Szo	19:00	A Mester és Margarita Mihail Bulgakov
	Nagyszínpad	3 V	19:00	A Mester és Margarita Mihail Bulgakov
	Nagyszínpad	4 H	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
	Gobbi Hilda Színpad	4 H	19:00	Üvegfigurák Tennessee Williams
	Nagyszínpad	5 K	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
	Gobbi Hilda Színpad	5 K	19:00	Az ajtó Szabó Magda
	Nagyszínpad	6 Sze	11:00	János vitéz Petőfi Sándor
	Kaszás Attila Terem	6 Sze	19:30	Isten bolondja Berecz András önálló estje
	Nagyszínpad	8 P	19:00	Agón Józsa Péter Pál
	Nagyszínpad	9 Szo	19:00	Agón Józsa Péter Pál
	Bajor Gizi Szalon	9 Szo	19:30	Fedák Sári Szűcs Nelli önálló estje
	Nagyszínpad	12 K	18:00	Az ember tragédiája 2.0 Darvasi László, Márton László, Tasnádi István, Závada Pál a székesfehérvári Vörösmarty Színház előadása
	Kaszás Attila Terem	12 K	19:30	Tudod, hogy nincs bocsánat Földes László Hobo önálló estje
	Gobbi Hilda Színpad	13 Sze	19:00	A kertész kutyája PREMIER Lope de Vega
	Nagyszínpad	14 Cs	19:00	Csiksomlyói passió
	Gobbi Hilda Színpad	19 K	19:00	A kertész kutyája Lope de Vega
mitem	Nagyszínpad	20 Sze	19:00	Hamlet William Shakespeare
mitem	Gobbi Hilda Színpad	21 Cs	19:00	Egy kétféjű borjú metafizikája Witkiewicz drámája alapján
mitem	Gobbi Hilda Színpad	23 Szo	19:00	Ámor Thanasisz Alevasz versei alapján
mitem	Gobbi Hilda Színpad	24 V	15:00	Georges Melies utolsó trükkje Jiří Havelka, Marek Zakostelecký
	Kaszás Attila Terem	24 V	15:00	Woyzeck Georg Büchner
mitem	Nagyszínpad	24 V	18:00	Oblomov Ivan Goncsarov
	Kaszás Attila Terem	25 H	15:00	Woyzeck Georg Büchner
	Bajor Gizi Szalon	25 H	19:30	Pustol a hó Szarvas József önálló estje
mitem	Nagyszínpad	26 K	19:00	Léna lábai közt, avagy „a szűz halála” Agata Duda-Gracz
mitem	Kaszás Attila Terem	26 K	19:00	Delhi tánc Ivan Viripajev
mitem	Kaszás Attila Terem	27 Sze	19:00	Delhi tánc Ivan Viripajev

A Georges Melies utolsó trükkje 8, a Tudod, hogy nincs bocsánat 12, a Hamlet, a Delhi tánc 14, a Részegek, az Egy kétféjű borjú metafizikája, a Woyzeck 16, az Agón, a Léna lábai közt, avagy „a szűz halála” 18 éven felülieknek ajánlott

Kísérőrendezvényeinkről az 52–53. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

2022. ÁPRILIS-MÁJUS

Gobbi Hilda Színpad	28 Cs	19:00	Részegek Ivan Viripajev	
Gobbi Hilda Színpad	29 P	17:00	Részegek Ivan Viripajev	
Nagyszínpad	29 P	19:00	Az árnyak játéka Valère Novarina	mitem
Kaszás Attila Terem	30 Szo	15:00	A súgó Berettyán Nándor	
Gobbi Hilda Színpad	30 Szo	19:00	Az ajtó Szabó Magda	

MÁJUS

Gobbi Hilda Színpad	3 K	19:00	Bohóc kerestetik Matei Vişniec nyomán	mitem
Nagyszínpad	4 Sze	19:00	Macbett Shakespeare Macbethje nyomán	mitem
Gobbi Hilda Színpad	5 Cs	19:00	Emlékszel Dolly Bellre? Abdulah Sidran	mitem
Kaszás Attila Terem	8 V	19:00	Kaleidoszkóp - Hommage á Bartók Béla Tókos Attila – ifj Zsuráfszky Zoltán	mitem



Jelenet a Woyzeck című előadásból
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata 2022. március, X. évfolyam, 3. szám

FÓKUSZBAN: KORTÁRSAINK, A KLASSZIKUSOK

Napjaink színházi alkotói miért fordulnak előszeretettel az európai nagy narratívákhoz? Milyen rendezői stratégiával állítják színre a (dráma)irodalom klasszikusait? Ezt a kérdéskört járja körül Hevesi Sándor (1873–1939), a Nemzeti Színház egykori igazgatója; új kolozsvári Hamlet-rendezése kapcsán Tompa Gábor; a litván származású Rimas Tuminas, aki tavaly Tolsztoj Háború és békéjét állította színre, valamint az olasz Alessandro Serra, aki Shakespeare Macbethje alapján készült előadásával érkezik az idej MITEM-re. De szerepel e lapszámban két jelentős színházi újító is, akik immár élő klasszikusaink: Valère Novarina és Eugenio Barba.

„Shakespeare színészei minden egyes darabban a saját koruk kosztümjeit hordták, s Brutust és Coriolánust nem egyszer valódi uraságoktól levetett öltönyökben alakították. Ez az előtünk képtelennek és grotesknek tetsző öltözködés (...) nem állt ellentétben a színész beszédjével, hiszen a színpadon ágáló hősök művészileg meglevő képességei voltak azoknak a nagyuraknak, akik a színpad oldalán vagy a páholyokban ültek...” (Hevesi Sándor)

„Shakespeare (...) nem tehetett mást, mint hogy teljes egzisztenciáját a londoni Erzsébet-kori színjátszásnak szentelje, ahol a színházakat pogány szentélyek helyére építették és bordélyházak vették körbe. Ez a két kereskedelmi tevékenység a történelem során gyakran cserélt színhelyet. A színházművészetben a bordélyház és a szakrális tér egymással átfedésben léteznek.” (Alessandro Serra)

„Hamlet és barátai ma (...) látják a hatalmas szakadékot a gazdagság és szegénység között, látják, hogy mennyire manipulál a média, és hogy mennyire meg vannak vásárolva az államok, kormányok. Látják, hogy az emberek, mint valami báruk egy pénz hatalmi elit kezében, végrehajtják azt a démonnak ne-

A TARTALOMBÓL

Hevesi Sándor a vígjáték „természetes” és a tragédia „stílusos” játékmódjáról • A küszöbön-lét szín-terei – összefoglaló a 2021-es MITEM-ről (3. rész) • „Ma is vannak askéta fiatalok” – interjú **Tompa Gáborral** • „A tehetség nem segít, ha nem társul hozzá érzék” – **Rimas Tuminas** gondolatai • Hogyan jött létre az **Alessandro Serra** rendezte Macbettu? – **Pintér Géza** összeállítása • A levegőbe írott szó – **Valère Novarina** vallomása • A színház öt kontinense – Részlet **Eugenio Barba** és **Nicola Savarese** új könyvéből • Fejezetek a szatmári magyar színjátszás történetéből – **Csirák Csaba** tanulmánya (2. rész) • Húsz év az új Nemzetiben – Interjú **Kovács Karolinával**

vezhető tervet, ami a szabadság látszatát keltő rabszolgaságot hozza létre az egész földön.” (Tompa Gábor)

„A megtevesztés világában élünk. A mindennapi életünk-től kezdve minden a megtevesztésen alapul. (...) És már hozzá vagyunk szokva ahhoz, hogy mindenki hazudik. Totális megtevesztés uralkodik mindenhol, még a színházban is. (...) a korszerűséghez igen közel áll a vulgaritás, a műveletlenség (...) ám a korszerűségre törekvő művész távol tartja magát a klasszikusoktól, mert fél. A klasszikusokban ugyanis felszámolódik a korszerűekre jellemző vulgaritás.” (Rimas Tuminas)

Tájékoztatás a Szcenárium lapszámokhoz való hozzájutásról: +36 1 476 68 76 | a Szcenárium a neten: www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA



MÍTOSZ & TÖRTÉNELEM 22-23

BÉRLET-ELŐVÁSÁRLÁS – BÉRLETTEL RENDELKEZŐ NÉZŐINK RÉSZÉRE
2022. MÁRCIUS 21–23. OPERAHÁZ ÉS INTERNETES VÁSÁRLÁS

BÉRLETVÁLTÁS – ÚJ BÉRLETESEINK RÉSZÉRE
2022. MÁRCIUS 24–25. OPERAHÁZ ÉS INTERNETES VÁSÁRLÁS
2022. MÁRCIUS 28. – JÚNIUS 30.

OPERA ÉRTÉKESÍTÉSI CENTRUM, EIFFEL MŰHELYHÁZ ÉS INTERNETES VÁSÁRLÁS



A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu



Jelenet a beregszászi társulat Tóték című előadásából | fotó: Eöri Szabó Zsolt

VIII. MITEM

A Madách Nemzetközi Színházi Találkozó előadásai: 2022. április 20. – május 8.

HAMLET (Kolozsvári Állami Magyar Színház, Románia) | **EGY KÉTFEJŰ BORJÚ METAFIZIKÁJA** (Witkiewicz Színház, Zakopane, Lengyelország) | **ÁMOR** (Attisz Színház, Athén, Görögország) | **GEORGES MELIES UTOLSÓ TRÜKKJE** (Drak Színház, Hradec Králové, Csehország) | **OBLOMOV** (Rigai Új Színház, Riga, Lettorság) | **DELHI TÁNC** (OKT/ Városi Színház, Vilnius, Litvánia) | **LÉNA LÁBAI KÖZÖTT, AVAGY „A SZŰZ HALÁLA”** (Klaipėda Drámai Színház, Klaipėda, Litvánia) | **AZ ÁRNYAK JÁTEKA** (Théâtre National Populaire (TNP); La Crie – Théâtre national de Marseille, Franciaország) | **BOHÓC KERESTETIK** (Bozsik Yvette Társulat, Budapest, Magyarország) | **MACBETTU** (Sardegna Színház, Teatropersona Társulat, Cagliari, Olaszország) | **A O SHOW** (Lune Production, Vietnám) | **EMLÉKSZEL MÉG DOLLY BELLRE?** (Kamerni Teatar 55, Szarajevó, Bosznia-Hercegovina) | **KALEIDOSZKÓP – HOMMAGE Á BARTÓK BÉLA** (Az Idéző 1.84, Budapest, Magyarország)